

2023

**RAPORT
PRIVIND GESTIONAREA FONDULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE
A AGRICULTURII ȘI MEDIULUI RURAL**

Chișinău 2024

CUPRINS:

Introducere	<i>pag. 3</i>
Cap. I Gestionarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediul rural în anul 2023	<i>pag. 4</i>
1.1 Rezultatele procesului de examinare a cererilor pentru subvenționarea post-investițională.....	<i>pag. 6</i>
1.2. Subvenționarea în avans pentru dezvoltarea proiectelor start-up	<i>pag.26</i>
1.3. Subvenționarea în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural	<i>pag. 27</i>
1.4. Acordarea plăților directe în sectorul zootehnic.....	<i>pag. 28</i>
1.5. Acordarea subvențiilor complementare pentru acciza la motorină din FNDAMR (HG nr. 466/2023).....	<i>pag. 31</i>
1.6. Programul LEADER în Republica Moldova	<i>pag. 32</i>
1.7. Subvenționarea complementară (HG nr. 464/2023)	<i>pag. 35</i>
1.8. Subvenționarea post-investiție (HG nr. 491/2023).....	<i>pag. 36</i>
1.9. Subvenționarea investiție investițiilor pe etape (HG nr. 491/2023).....	<i>pag. 37</i>
1. 10. Subvenționarea în avans (HG nr. 465/2023).....	<i>pag. 38</i>
1.11. Acordarea ajutorului financiar pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022 (HG nr. 602/2023).....	<i>pag. 40</i>
1. 12. Acordarea ajutorului umanitar extern (motorină) destinat agricultorilor afectați de seceta din anul 2022 (HG nr. 603/2023).....	<i>pag. 41</i>
Cap. II. Cauzele respingerii dosarelor de solicitare a sprijinului financiar .	<i>pag.42</i>
Cap. III. Concluzii, propuneri și recomandări	<i>pag. 43</i>
Anexe	<i>pag. 45</i>

INTRODUCERE

Alocarea eficientă a subvențiilor fermierilor este o condiție pentru dezvoltarea durabilă a agriculturii, mediului rural și modernizarea tehnologică a entităților în economiile de tranziție, precum este și Republica Moldova. Astfel, sporirea eficienței alocării subvențiilor este primordială în contextul dezvoltării durabile a sectorului agricol și localităților rurale. În acest scop, statul și-a propus să dezvolte politica agricolă prin majorarea alocațiilor financiare și acordarea de subvenții fermierilor. Acordarea de subvenții reprezintă o pârghie eficientă atât pentru atragerea investițiilor în agricultură, cât și pentru dezvoltarea acestui sector.

Până în martie 2023, politica de subvenționare a fost reglementată de Legea nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural. La 31 martie 2023 a fost aprobată o nouă politică de subvenționare, astfel conform Legii nr. 71/2023 *cu privire la subvenționarea în agricultură și mediul rural*, care reglementează repartizarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural (în continuare - FNDAMR) pentru următoarele forme de subvenționare:

- *Plăți în avans;*
- *Plăți post-investiții;*
- *Plăți investiții pe etape;*
- *Plăți directe;*
- *Plăți complementare.*

Legea nr. 71/2023 stabilește principiile generale ale politicilor statului privind încurajarea și stimularea activităților agricole și dezvoltării rurale, prioritățile de utilizare a mijloacelor financiare destinate dezvoltării agriculturii și mediului rural, și ajustarea acestuia la bunele practici europene.

Modernizarea sectorului agroindustrial și dezvoltarea localităților rurale este asigurată prin stabilirea următoarelor **priorități**:

- I.** creșterea competitivității și dezvoltarea durabilă a sectorului agroindustrial;
- II.** asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale;
- III.** dezvoltarea socioeconomică durabilă în mediul rural.

Prin alocarea mijloacelor financiare din FNDAMR, se urmărește atingerea următoarelor **obiective**:

- modernizarea lanțului agroalimentar în scopul alinierii la cerințele Uniunii Europene privind siguranța alimentelor și cerințele de calitate;
- facilitarea accesului la piețele de capital, de inputuri și outputuri (intrări și ieșiri) pentru fermieri;

- ✚ creșterea valorii adăugate în sectorul agroindustrial prin dezvoltarea infrastructurii de prelucrare primară și finită;
- ✚ implementarea unor practici moderne de gestionare a resurselor naturale;
- ✚ implementarea unor tehnologii de producție prietenoase mediului, a produselor ecologice, precum și menținerea biodiversității;
- ✚ adaptarea la schimbările climatice și atenuarea efectelor acestora asupra producției agricole;
- ✚ dezvoltarea infrastructurii de acces și de servicii în mediul rural;
- ✚ creșterea oportunităților de ocupare a forței de muncă în domeniile nonagricole și sporirea veniturilor în mediul rural;
- ✚ dezvoltarea echilibrată a teritoriilor din mediul rural prin implicarea comunității locale în dezvoltarea rurală;
- ✚ dezvoltarea afacerilor fermierilor micro, mici și mijlocii.

I. GESTIONAREA FONDULUI NAȚIONAL DE DEZVOLTARE A AGRICULTURII ȘI MEDIULUI RURAL ÎN ANUL 2023

FNDAMR reprezintă totalitatea mijloacelor bugetare, precum și a celor provenite din partea partenerilor de dezvoltare, destinate finanțării măsurilor de sprijin aprobate de Guvern.

Mijloacele FNDAMR se aprobă anual în temeiul Legii bugetului de stat. În anul 2023, valoarea FNDAMR a constituit 1500 mil. lei care ulterior, a fost majorat cu 13,3%, constituind 1700 mil. lei. și respectiv valorificat după cum urmează:

- contribuția statului în Fondul Național al Viei și Vinului – 19,7 mil. lei în conformitate cu *art. 2 lit. f. din Legea bugetului de stat pentru anul 2023*;
- angajamente față de producătorii agricoli ce au efectuat investiții în anul 2022, dar nu au beneficiat de subvenții ca urmare a epuizării FNDAMR – cca. 1131,8 mil. lei;
- subvenții în avans pentru dezvoltarea proiectelor start-up – 14,6 mil. lei;
- subvenții în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural -140,8 mil. lei;
- plăți directe în sectorul zootehnic: per cap de animal – 44,6 mil. lei și plăți per kg de lapte – 86,4 mil. lei;
- compensarea parțială a accizei la motorină – 139,5 mil. lei;
- Programul LEADER – 67,6 mil. lei;
- subvenții complementare – 52,9 mil. lei;
- restanță ca rezultat al suspendării procesului de examinare a ajutorului financiar – 2,0 mil. lei.

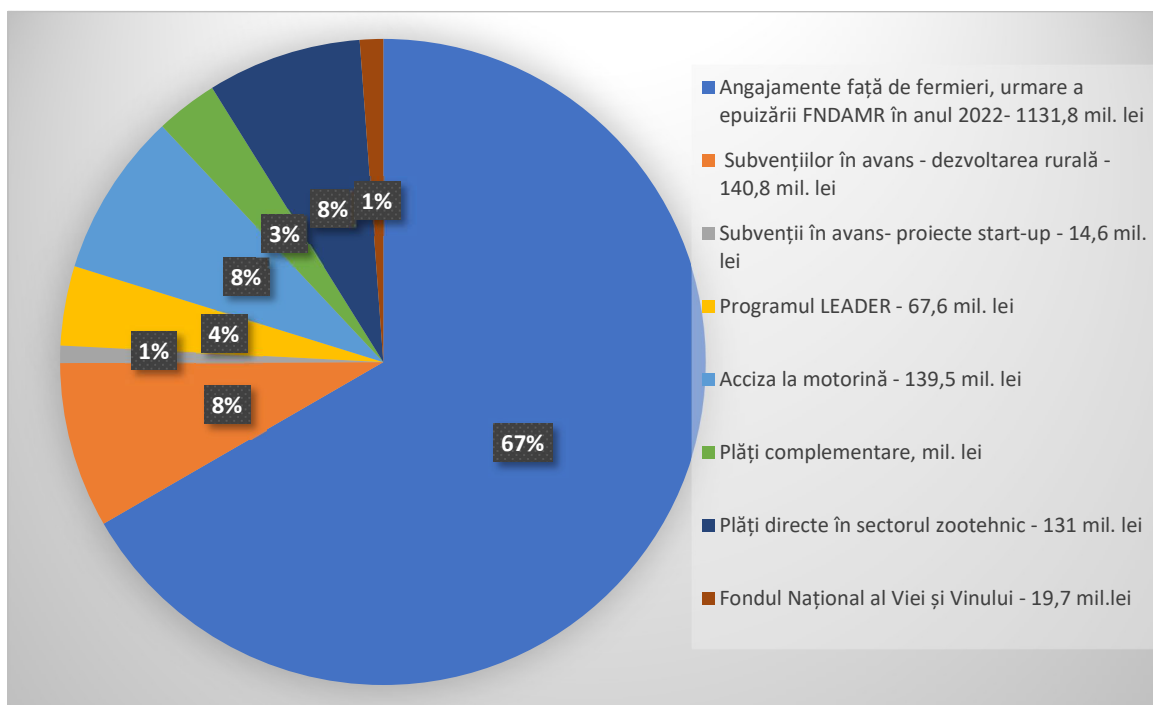

Fig.1 Valorificarea mijloacelor financiare alocate FNDAMR în anul 2023

Sursa: AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Totodată, în anul 2023, au fost alocați din Fondul de rezervă a Guvernului 200 mil. lei, ajutor fermierilor afectați de consecințele crizelor din anul 2022.

Până în anul 2022, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură (în continuare – AIPA) implementa trei modalități de subvenționare din FNDAMR și anume: subvenții post-investiționale, subvenții în avans, Programul LEADER și plăți directe per cap de animal. Începând cu anul 2023, urmare a aprobării noi politici de subvenționare și aprobării regulamentelor pe noile mecanisme de subvenționare, AIPA a demarat procesul de recepționare a cererilor de acordare a subvențiilor, în rezultatul cărora au fost depuse **16334** cereri, dintre care:

- 3 808 (23,31%) – subvenții complementare;
- 2 639 (16,15%) – subvenții post-investiții;
- 4 819 (29,50%) – subvenții complementare pentru acciza la motorina utilizată de către fermieri;
- 184 (1,13%) – cereri de acordare a plăților directe per kilogram de lapte de vacă;
- 492 (3,01%) - cereri de acordare a plăților directe per cap de animal;
- 148 (0,91%) - cereri de acordare a subvenției în avans;
- 6 (0,04%) - cereri de acordare a subvenției în avans pentru implementarea proiectelor de îmbunătățiri funciare;

- 2 (0,01%) - cereri de acordare subvențiilor pe etape;
- 473 (2,90%) - cereri de implementare a proiectelor în cadrul Programului LEADER
- 2201 (13,47%) – cereri de acordare a ajutorului financiar pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022;
- 1562 (9,56%) – cereri de acordare a ajutorului umanitar extern (motorină), pentru fermierii afectați de seceta anului 2022.

În conformitate cu prevederile art. 33 alin. (5) a Legii nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, cererile de acordare a subvențiilor, recepționate peste limita mijloacelor acordate FNDAMR, sunt autorizate în limita mijloacelor acordate fondului pentru anul curent și acestea au prioritate la achitare.

1.1. Rezultatele procesului de examinare și autorizare a cererilor pentru subvenționarea post-investițională, (Hotărârii Guvernului nr. 455/2017)

În anul 2023 AIPA a examinat și autorizat spre plată toate dosarele recepționate în anul 2022 conform prevederilor HG nr. 455/2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural.

Astfel, în anul 2023, AIPA a examinat și autorizat spre plată **7542 cereri de acordare** a sprijinului financiar recepționate în anul 2022, în sumă de cca. **1 131,8 mil lei**.

Numărul dosarelor și sumelor autorizate din mijloacele FNDAMR în anul 2023 pe măsuri/submăsuri de sprijin se prezintă în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Numărul dosarelor și sumelor autorizate din mijloacele FNDAMR în anul 2023, (dosare recepționate în anul de subvenționare 2022)

Domeniile și formele de sprijin	Nr. de dosare autorizate	Suma solicitată, mil. lei	Suma autorizată, mil. lei	Valoarea investiției, mil. lei
Producerea legumelor, fructelor, plantelor aromatice, condimentare și medicinale pe teren protejat	58	6,6	5,2	16,1
Stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, viticole și pomicole	528	135,7	126,5	424,7
Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional	1 196	154,5	145,8	709,5
Stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice	277	132,4	122,5	294,3

Domeniile și formele de sprijin	Nr. de dosare autorizate	Suma solicitată, mil. lei	Suma autorizată, mil. lei	Valoarea investiției, mil. lei
Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerea fondului genetic al acestora	53	16,9	15,6	34,8
Creditarea producătorilor agricoli	4 010	228,5	219,5	565,0
Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură	33	8,8	8,6	4,4
Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii post recoltare și procesare	536	332,6	303,0	1 140
Stimularea constituirii și funcționării grupurilor de producători	0	0	0	0
Stimularea activităților de promovare	14	0,5	0,5	1,4
Stimularea investițiilor pentru consolidarea terenurilor agricole	0	0	0	0
Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare	235	52,7	48,5	145,8
Stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor de irigare	26	13,1	11,6	19,6
Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului No - Till și Mini - Till	209	33,6	33,9	123,0
Susținerea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice	51	7,0	6,4	0
Stimularea investițiilor în implementarea practicilor de eficiență energetică	7	0,3	0,3	0,5
Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii rurale	174	87,6	83,4	250,7
Servicii de consultanță și formare	135	0,4	0,4	0,9
TOTAL subvenții autorizate în anul 2023	7 542	1 211,2	1131,8	3 730,1

Cea mai mare pondere a resurselor financiare acordate în anul 2023, sunt direcționate către:

- subvenționarea investițiilor în *dezvoltarea infrastructurii post-recoltare și procesare*. În perioada de raport, au fost examinate și autorizate 536 cereri de solicitare a sprijinului financiar iar suma subvenției acordate fiind de 303,0 mil. lei ceea ce constituie 26,8 % din valoarea subvențiilor acordate.
- subvenționarea *tehnicii și utilajului agricol*. În perioada de raport au fost autorizate 1196 cereri de solicitare a sprijinului financiar iar suma subvenției acordate este de 145,8 mil. lei, ceea ce constituie 12,0% din valoarea subvențiilor autorizate. Valoarea investiției efectuată de către producătorii agricoli constituie cca. 709,5 mil. lei ceea ce reprezintă 19,0% din valoarea tuturor investițiilor declarate de fermieri.
- în *dezvoltarea sectorului zootehnic*, au fost examinate și autorizate 330 cereri de solicitare a sprijinului financiar dintre care 277 cereri pentru

stimularea investițiilor în renovarea fermelor zootehnice (suma subvenției acordate – 122,5 mil. lei) și 53 cereri pentru procurarea animalelor de prăsilă în sumă de 15,5 mil. lei. Valoarea investiției efectuată de către producătorii agricoli constituie cca. 329,1 mil. lei ceea ce reprezintă 8,8 % din valoarea tuturor investițiilor declarate de fermieri.

- stimularea *investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole.* În acest sens, la situația din 31 ianuarie 2023, AIPA a autorizat 528 cereri de solicitare a sprijinului financiar cu suma subvenției acordate de 126,5 mil. lei sau 11,2 % din valoarea totală a subvențiilor acordate.

Conform datelor, numărul producătorilor agricoli unici care au beneficiat de subvenții, în perioada de raportare, constituie 4023 de fermieri.

Din totalul beneficiarilor unici de subvenții, 82,0% (3299) afaceri sunt administrate de bărbați și doar 18,0% (724) afaceri sunt administrate de femei fermier.

Analizând numărul dosarelor examinate și autorizate din mijloacele FNDAMR, în perioada de raport, la nivel teritorial putem constata că cele mai multe dosare sunt din raioanele Briceni (385 dosare în sumă de 68,2 mil. lei), Orhei (349 dosare în sumă de 46,2 mil. lei), Hîncești (342 dosare în sumă de 53,7 mil. lei) detalii sunt prezentate în figura nr. 2.

Din sursele financiare ale FNDAMR pentru anul 2023, AIPA a achitat ca subvenții post-investiționale 1131,8 mil. lei sau 66,5 % din valoarea FNDAMR.

Urmare a subvențiilor post-investiționale acordate în anul de raportate, a fost posibilă atragerea investițiilor în sectorul agroindustrial și a ramurile conexe acestui sector de 3 730,1 mil. lei. Investițiile efectuate de către solicitanții de subvenții au generat crearea a 1000 locuri noi de muncă, dintre care 230 locuri de muncă sezoniere.

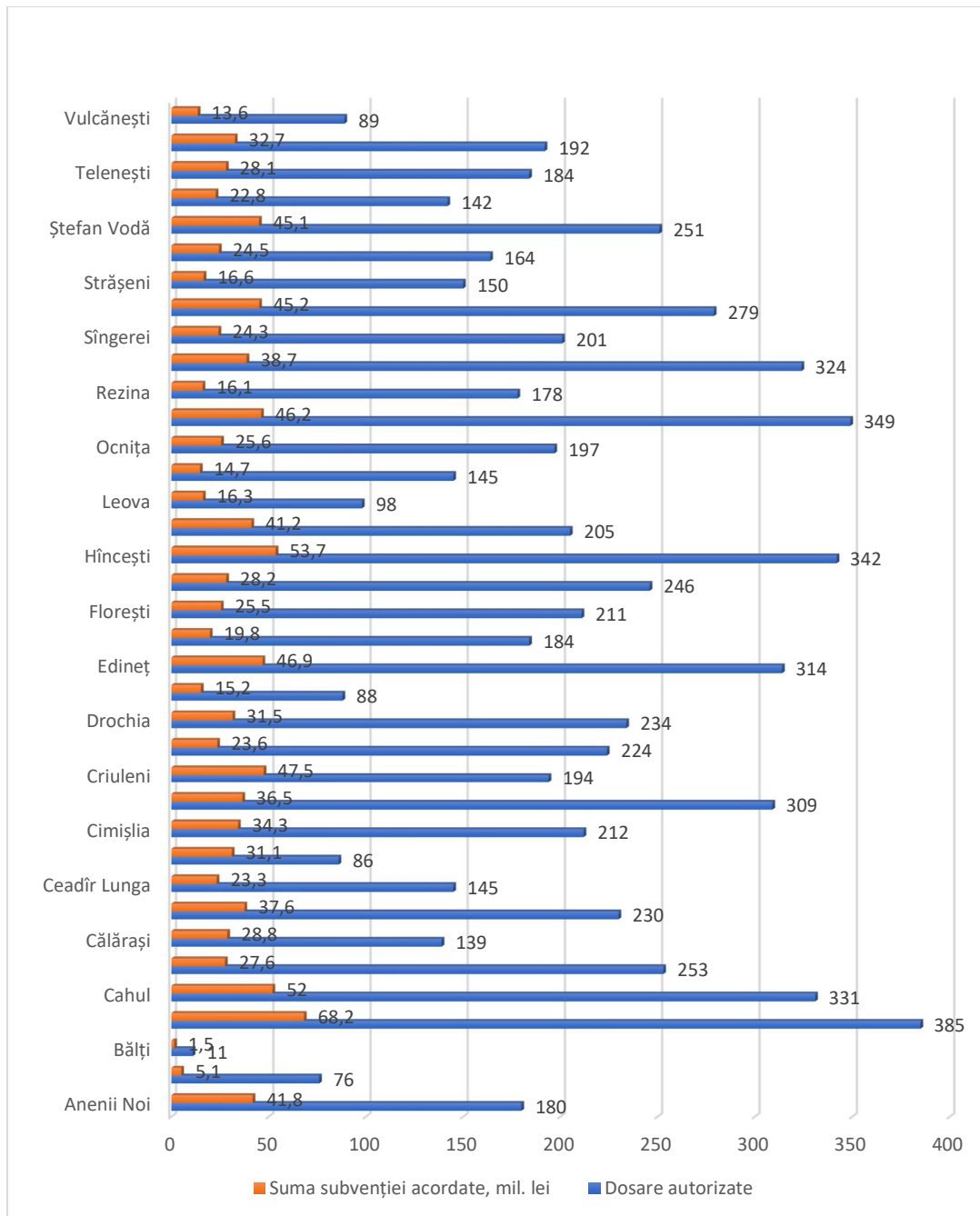

Fig. 2: Numărul dosarelor examinate și autorizate din mijloacele FNDAMR în anul 2023, în profil teritorial

Prioritatea I. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurare și modernizare

Submăsura 1.1. Subvenționarea investițiilor pentru producerea legumelor și a fructelor pe teren protejat (sere de iarnă, solarii, tuneluri):

Obiectivul general al acestei submăsuri constă în sporirea productivității, calității și competitivității sectorului de cultivare a legumelor și fructelor pe teren protejat.

Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială a costului modulelor noi de sere, solarii, tuneluri, al echipamentului, utilajului, materialului de construcție și de acoperire pentru sere, solarii și tuneluri. Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație:

1) 50% din costul modulelor de sere, echipamentului, utilajului, materialului de acoperire și de *construcție pentru sere, solarii, tuneluri*, precum și al materialului nețesut de tip AGRYL și al materialului de mulcire utilizat pentru acoperirea plantelor, inclusiv în câmp deschis;

2) 30% din costul materialelor de construcție, acoperire utilizate la *reconstrucția serelor, solariilor și a tunelurilor*.

În anul 2023 au fost acordate subvenții pentru construcția/reconstrucția serelor, solariilor, tunelurilor, 58 obiecte investiționale, în sumă de 5,2 mil. lei.

Subvențiile au fost acordate pentru construcția și modernizarea a peste 237,19 ha de teren de teren agricol destinat pentru producerea fructelor și legumelor pe teren protejat.

Tabelul 2: Obiecte investiționale pentru care au fost acordate sprijin financiar

Tipul investiției	Nr.	Suprafața totală (ha)
<i>Câmp deschis</i>	3	14,64
<i>Sere de iarnă</i>	24	14,36
<i>Solarii</i>	5	4,95
<i>Tuneluri</i>	6	9,85
<i>Mulcire</i>	27	193,36

Submăsura 1.2 *Stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole:*

Sporirea productivității și competitivității a sectoarelor de producere a fructelor, strugurilor, pomușoarelor și culturilor aromatice (trandafir de ulei, levănțică, isop, jaleș) prin stimularea ritmurilor de defrișare a plantațiilor cu termen de exploatare depășit, implementarea tehnologiilor avansate de înființare și întreținere a plantațiilor și majorarea indicatorilor de calitate a producției la nivelul standardelor internaționale, precum și dotarea plantațiilor multianuale cu sisteme antiîngheț și instalații antigrindină și antiplouă este obiectivul acestei submăsuri de subvenționare.

În cadrul submăsurii 1.2, AIPA a examinat și autorizat spre plată 528 dosare de acordare a sprijinului financiar în valoarea totală a subvențiilor de 126,5 mil. lei, fiind atrase după sine investiții de 424,7 mil. lei.

Pentru ***înființarea plantațiilor pomicole (Submăsura 1.2-P)***, în anul 2023, au fost acordate subvenții pentru 128 proiecte investiționale, în sumă a 26,0 mil. lei pentru înființarea 817,07 ha de plantații. Costul total al proiectelor implementate în cadrul acestei submăsuri, conform datelor declarate de către producătorii agricoli, constituie 492,4 mil. lei

Conform datelor, sprijinul financiar a fost acordat, în anul de raport, pentru înființarea:

Plantații cu culturi nucifere- 139,81 ha;

Plantații de alun – 78,95 ha;

Plantații de măr – 233,57 ha;

Plantații de cais – 32,71 ha;

Plantații de cireș – 46,36 ha;

Plantații de prun – 36,81 ha;

Plantații de vișin – 75,86 ha;

Plantații de piersic – 11,99 ha;

Plantații de păr – 8,46 ha;

Plantație de arbuști fructiferi – 19,79 ha;

Plantație de căpșun – 40,22 ha;

Culturi aromatice (levănțică) – 68,0 ha.

Pentru ***înființarea plantațiilor viticole (Submăsura 1.2-V)***, în anul 2023, au fost acordate subvenții pentru 59 solicitări ale sprijinului financiar, în sumă a 15,1 mil. lei, pentru înființarea 305,0 ha de vii și anume: plantații cu soiuri de struguri pentru masă – 89,31 ha; plantații cu soiuri de struguri pentru vin – 215,68 ha.

În anul de raport, la Submăsura 1.2 -A, au fost autorizate spre plată 32 dosare către subvenționarea echipamentului antigrindină și plase antiploaie în sumă de 27,3 mil. lei.

Tabelul. 3

Tipul echipamentului	Numărul obiectelor investiționale create	Suprafața, ha
Antigrindină	40	374,2
Plase combinate	4	23,2
Plase antiploaie	2	7,6
Sisteme antiploaie	1	12,6
Total	47	417,6

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Pentru defrișarea plantațiilor multianuale (Submăsura 1.2 – D), au fost examinate și autorizate spre subvenționare 223 cereri de acordare a sprijinului financiar în sumă a cca. 27,4 mil. lei pentru defrișarea a 3151,73 ha plantații multianuale dintre care 1338,64 ha plantații pomicole de specii sămânțoase (preponderent măr, gutui și păr), 551,1 ha plantații pomicole de specii sămburoase (prun, cais, persic, cireș și vișin), 57,6 ha plantații nucifere, 1204,1 ha plantații viticole neproductive (dintre care 314,72 ha plantații cu soiuri de struguri pentru masă și 889,37 ha plantații cu soiuri de struguri pentru vin. Pentru efectuarea lucrărilor de defrișare, producătorii agricoli au declarat că au efectuat investiții în sumă de 36,53 mil. lei din sursele FNDAMR, Guvernul a rambursat cca 81,6% din costul cheltuielilor pentru defrișarea plantațiilor multianuale neproductive.

Pentru instalarea sistemelor moderne de suporturi în plantațiile viticole tinere și modernizarea sistemelor de suporturi în plantațiile pe rod, în funcție de tipul sistemelor de suporturi, sunt pasibile subvenționării spalier vertical cu pari din aliaje de metale, spalier vertical cu pari din lemn confecționați și spalier vertical obișnuit cu pari noi din beton armat sau lemn.

În acest sens, în anul 2023, la Submăsura 1.2 – S, au fost acordate subvenții pentru instalarea suporturilor moderne, 85 producători agricoli, în sumă de 27,3 mil. lei pentru 239,45 ha de plantații multianuale. Distribuția după tipuri de suporturi este expusă în tabelul de mai jos:

Tabelul 4: Sisteme de suport supuse subvenționării

Tip sistem de suport	Suprafața, ha
Spalier vertical cu pari din lemn	3,16
Spalier vertical cu pari din aliaje de metale, mase plastice	98,97
Spalier vertical cu pari din beton armat	86,32
Total	239,45

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Submăsura 1.3 Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional:

Creșterea productivității și competitivității sectorului agricol prin facilitarea accesului producătorilor la tehnică și utilaje agricole performante este obiectivul general al acestor submăsuri.

Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație în proporție de:

- 1) 25% din cost (per unitate), dar nu mai mult de 300 mii lei per beneficiar, cu excepția combinelor autopropulsate pentru recoltarea strugurilor și tomatelor, pentru care suma maximală constituie 750 mii lei per beneficiar;
- 2) 35% din cost (per unitate), dar nu mai mult de 300 mii lei per beneficiar, care corespunde categoriei de producător agricol micro sau mic, fiind înregistrat cu cel puțin un an precedent celui de subvenționare;
- 3) 50% din costul mașinilor și echipamentului tehnic împotriva înghețului, dar nu mai mult de 300 mii lei per beneficiar;
- 4) 50% din costul dronelor utilizate în protecția culturilor agricole, dar nu mai mult de 200 mii lei per beneficiar.

În acest sens, în anul de raport, au fost autorizate spre plată 1196 dosare de solicitare a sprijinului financiar, în sumă a 145,8 mil. lei, pentru achiziționarea de diverse tipuri de tehnică și utilaj agricol ce este reflectate în tabelul de mai jos.

Tabelul 5: Tehnică și utilaj agricol eligibil subvenționării

Tehnică agricolă	Unități
Tractoare	384
Combine	28
Tehnică tractată	594

Tehnică purtată	1000
Semi-remorci	30
Remorci	26
Alte mașini autopropulsate	4
Utilaj și componente	33
Utilaj de irigare	1
Total	2 100 unități

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

De menționat că reînnoirea parcului cu tehnică și utilaj agricol supus subvenționării a atras după sine investiții de cca. 709,5 mil. lei, surse ce contribuie la dezvoltarea sectorului agricol dar și la creșterea produsului intern brut deoarece tehnica funcțională necesită resurse umane, financiare dar și mijloace circulante.

Submăsura 1.4 Stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice:

Creșterea productivității, competitivității și asigurarea siguranței alimentare prin stimularea organizării și modernizării tehnologice a fermelor zootehnice este obiectivul general al stimulării investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice.

Mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație din costul utilajului tehnologic nou, achitat integral, destinat dotării și modernizării fermelor zootehnice, inclusiv construcția/reconstrucția fermelor zootehnice de bovine, ovine și caprine, etc.

În anul 2023, au fost examinate și autorizate spre plată 277 cereri de acordare a sprijinului financiar, în sumă a 122,5 mil. lei pentru renovarea și dezvoltarea tehnologică a: 77 ferme de bovine de lapte (47,07 mil. lei), 11 ferme de bovine de carne (8,29 mil. lei), 32 ferme de ovine și caprine (10,08 mil. lei), 12 ferme de suine (10,71 mil. lei), 29 ferme avicole (33,84 mil. lei), 110 ferme apicole (10,82 mil. lei), 2 ferme de iepuri/alte animale de blană (0,28 mil. lei), 2 ferme piscicole (1,44 mil. lei).

Submăsura 1.5. Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora:

Creșterea productivității, competitivității și asigurarea siguranței alimentare prin stimularea ameliorării efectivului de animale este obiectivul general al acestei măsuri. Sprijinul este acordat pentru compensarea parțială a investiției la procurarea animalelor de la fermele de prăsilă, incluse în Nomenclatorul raselor, tipurilor și

croșurilor de animale, omologate (raionate) în Republica Moldova, inclusiv din import.

Mărimea subvenției se calculează sub formă de compensație din valoarea costului animalului:

1) 50% pentru vaci primipare, junci și juninci cu vârsta de cel puțin 12 luni, dar nu mai mult de 2,5 mil. lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

2) 30% pentru vieri cu vârsta de 4-8 luni (rasă pură și birasială) și scrofițe neînsămânțate cu vârsta de 5-8 luni (rasă pură și birasiale), dar nu mai mult de 500,0 mii lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

3) 50% pentru berbeci și țapi cu vârsta de 6-20 luni, dar nu mai mult de 200,0 mii lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

4) 50% pentru mioare și căprițe cu vârsta de 6-20 luni, dar nu mai mult de 1,0 mil. lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

5) 50% pentru iepuri de casă de reproducție, dar nu mai mult de 200,0 mii lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

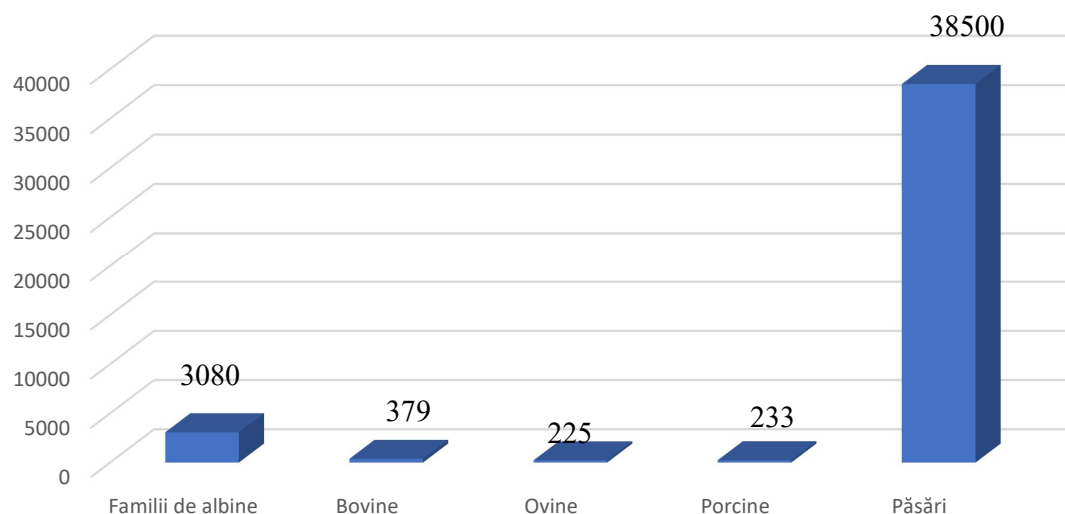
6) 50% pentru măci de albine cu vârsta de cel mult 12 luni, dar nu mai mult de 100,0 mii lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

7) 50% pentru roiuri de albine cu măci cu vârsta de cel mult 12 luni, dar nu mai mult de 200,0 mii lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

8) 50% pentru pui de o zi – păsări de prăsilă (forme parentale), dar nu mai mult de 1 mil. lei per beneficiar într-un an de subvenționare;

9) 50% pentru materialul seminal de taur, berbec, țap și vier, dar nu mai mult de 500 mii lei per beneficiar într-un an de subvenționare.

Fig. 9 Solicități de subvenții la procurarea animalelor de prăsilă

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

În anul de raport, la Submăsura 1.5, au fost autorizate spre plată 53 de dosare, iar suma acordată a constituit cca 15,5 mil. lei. Sursele financiare contribuie la stimularea investițiilor în achiziționarea 379 bovine (9,57 mil. lei); 225 ovine, din care 3 berbeci (0,25 mil. lei), 233 porcine dintre care 34 vieri (0,85 mil. lei); 3 080 familii de albine (3,29 mil. lei) și 38 500 pui de o zi/forme parentale (1,51 mil. lei).

Submăsura 1.6 Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare:

Sporirea productivității și competitivității sectorului agricol prin modernizarea utilajului și infrastructurii postrecoltare și procesare este obiectivul acestei submăsuri.

Prin stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare se subînțelege subvenționarea caselor de ambalare; frigiderele de păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor; utilajelor de procesare, uscare și congelare a fructelor, strugurilor, legumelor și cartofilor; utilajelor de prelucrare, uscare și condiționare a cerealelor, oleaginoaselor, florii-soarelui și soia; utilajelor de prelucrare primară, ambalare, refrigerare, congelare și păstrare a cărnii, procesare, ambalare și păstrare a laptelui.

Mărimea subvenției acordate producătorilor agricoli pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare se calculează sub formă de compensație în rate procentuale, din valoarea investiției eligibile conform prevederilor Regulamentului privind condițiile, ordinea și procedura de acordare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural.

Tabelul 6.

SubMăsura 1.6.1 Case de ambalare și frigider de păstrare a fructelor, strugurilor și legumelor			
<i>Dosare autorizate</i>	<i>Valoarea investiției (mil. lei)</i>	<i>Suma solicitată (mil. lei)</i>	<i>Suma achitată (mil. lei)</i>
98	329,0	105,6	97,3
SubMăsura 1.6.2 Procesare, uscare și congelare a fructelor, strugurilor, legumelor și cartofilor			
<i>Dosare autorizate</i>	<i>Valoarea investiției (mil. lei)</i>	<i>Suma solicitată (mil. lei)</i>	<i>Suma achitată (mil. lei)</i>
69	297,7	63,5	58,0
SubMăsura 1.6.3 Prelucrare, uscare și condiționare a cerealelor, oleaginoaselor, florii-soarelui și soia			
<i>Dosare autorizate</i>	<i>Valoarea investiției (mil. lei)</i>	<i>Suma solicitată (mil. lei)</i>	<i>Suma achitată (mil. lei)</i>

334	407,4	122,6	109,2
SubMăsura 1.6.4 Prelucrare primară, ambalare, refrigerare, congelare și păstrare a cărnii, procesare, ambalare și păstrare a laptelui			
<i>Dosare autorizate</i>	<i>Valoarea investiției (mil. lei)</i>	<i>Suma solicitată (mil. lei)</i>	<i>Suma achitată (mil. lei)</i>
35	106,6	40,9	38,5
TOTAL SUBBASURA 1.6			
<i>Dosare autorizate</i>	<i>Valoarea investiției (mil. lei)</i>	<i>Suma solicitată (mil. lei)</i>	<i>Suma achitată (mil. lei)</i>
536	1140,7	332,6	303,0

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Pentru această submăsură, AIPA a examinat și autorizat spre plată 536 dosare în sumă a 303,0 mil. lei. Ca rezultat, valoarea investițiilor efectuate în dezvoltarea infrastructurii post-recoltare și procesare este de peste 1140 mil. lei.

Totodată, în rezultatul investițiilor efectuate de producătorii agricoli, au fost achiziționate utilaje, după cum urmează:

Tip investiție	Utilaje subvenționate
Frigidere create și modernizate	105
Case de ambalare create și modernizate	34
Procesarea fructelor	15
Procesare struguri	82
Procesare legumelor și cartofului	3
Uscarea fructelor	14
Congelare fructe	2
Congelare legumelor	1
Procesarea cerealelor	172
Uscarea cerealelor	40
Procesarea primară/finită a laptelui	64
Procesarea primară/finită a cărnii	25
Procesarea primară/finită a mierii	9
Total utilaje	566

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Submăsura 1.7. și 1.7.1 Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și organizații de creditare nebancaară:

Creșterea productivității și competitivității agriculturii prin asigurarea accesului producătorilor agricoli la resurse financiare este obiectivul acestei submăsuri. Sprijinul este acordat producătorilor agricoli care au obținut credite de la băncile comerciale și organizații de creditare nebancaară înregistrate pe teritoriul Republicii Moldova.

Subvenții majorate au obținut și producătorii agricoli ce au *accesat credite prin intermediul proiectelor investiționale și programelor de asistență externă în sectorul agricol și mediul rural*, gestionate de unitățile de implementare.

În perioada prenotată, subvenții pentru stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile financiare nebancaare, au fost examinate și autorizate spre plată 4010 dosare de solicitări a subvenției în sumă de 219,5 mil. lei dintre care 2361 cereri în sumă de 145,1 mil. lei pentru creditele cu destinație investiții și 1649 cereri în sumă de 74,4 mil. lei – credite ce sunt orientate spre mijloace circulante.

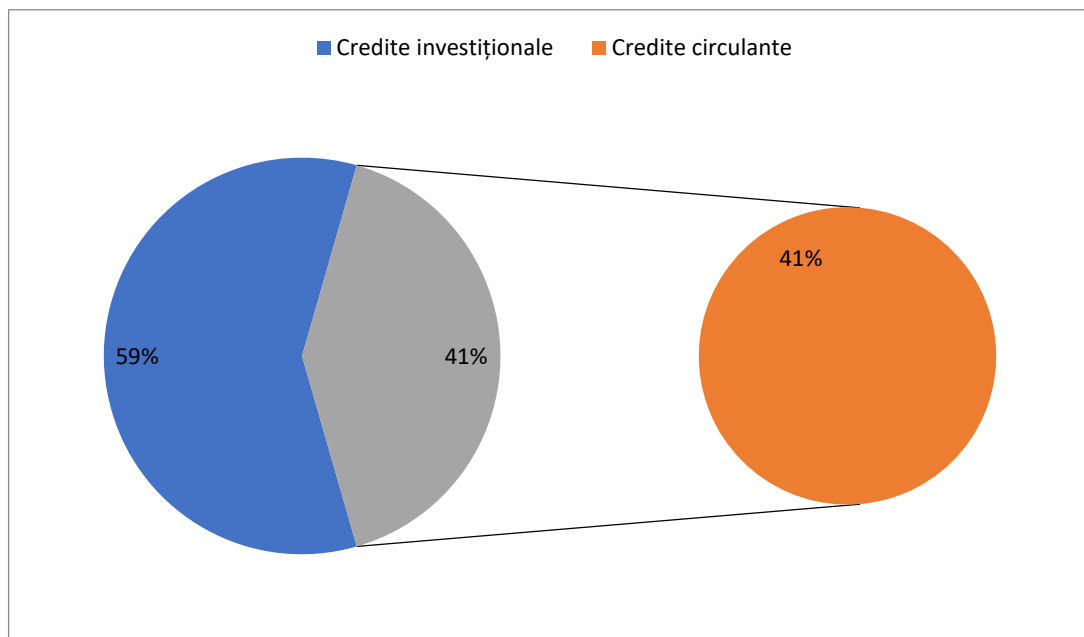

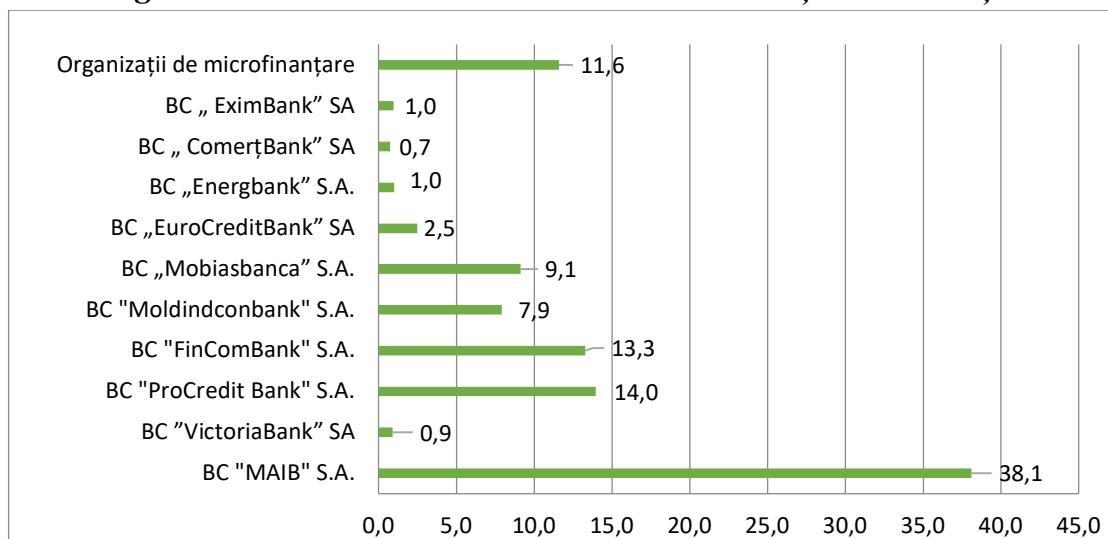
Fig. 10 Ponderea creditelor accesate de către producătorii agricoli

Creditele accesate au fost utilizate pentru:

- semințe, material săditor și sistem de suport;
- combustibil și lubrifianți;
- îngrășăminte (minerale și organice), inclusiv mijloace de protecție a plantelor și animalelor;

- furaje;
- module de seră, peliculă și alte materiale pentru construcția/reconstrucția de sere, solarii și tuneluri;
- tehnică și utilaj agricol, echipament ce formează sisteme de irigare, echipament antigrindină și antiplouaie;
- utilaj tehnologic, materiale de construcție pentru infrastructura fizică, precum și pentru utilizarea și renovarea exploatației agricole;
- animale de prăsilă;
- construcția și dotarea tehnologică a pensiunilor agroturistice;
- echipamente tehnologice și utilaje pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și prelucrarea primară în localitățile rurale.

Fig. 11 Ponderea creditelor accesate de solicitanții de subvenții

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Cele mai multe credite, au fost accesate de către solicitanți de subvenții de la băncile comerciale (84,7%), iar 15,3% de la organizațiile de creditare nebancaară.

Submăsura 1.7A. Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură:

Mijloacele financiare prevăzute pentru prezenta măsură se utilizează la subvenționarea primelor de asigurare a producătorilor agricoli, în baza contractelor de asigurare a riscurilor de producție în agricultură și în baza Listei riscurilor pentru a căror asigurare se subvenționează și Listei culturilor agricole și a speciilor de animale și păsări pentru a căror asigurare se subvenționează din fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural.

Cuantumul maxim al subvenției se stabilește ținând cont de primele de asigurare calculate conform tarifelor de asigurare prevăzute în condițiile speciale de asigurare a riscurilor de producție în agricultură. În anul 2023, din FNDAMR statul acoperă 70% din prima de asigurare care este achitată companiilor de asigurări pentru asigurările asumate.

În anul de raport, subvenții pentru stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură, au fost examinate și autorizate spre plată 196 cereri de acordare a sprijinului financiar (33 cereri depuse în anul 2022 urmare a epuizării FNDAMR și 163 de cereri depuse prin mecanismul de plăți complementare, în anul 2023), în sumă de 60,0 mil. lei.

Totodată, în anul 2023 (conform datelor preliminare), prin mecanismul de subvenționare complementară au fost asigurate subvenționarea a 6975,7 ha grâu, 534,5 ha orz/rașiță, 6797,7 ha floarea soarelui, 250,5 ha soia, 2582,2 ha porumb și 1486,7 ha plantații multianuale. Totodată, a fost asigurată și animale pe specii: 2652 bovine, 16366 ovine și caprine, 39176 păsări, 23 cabaline, 142 iepuri și 194 familii de albine.

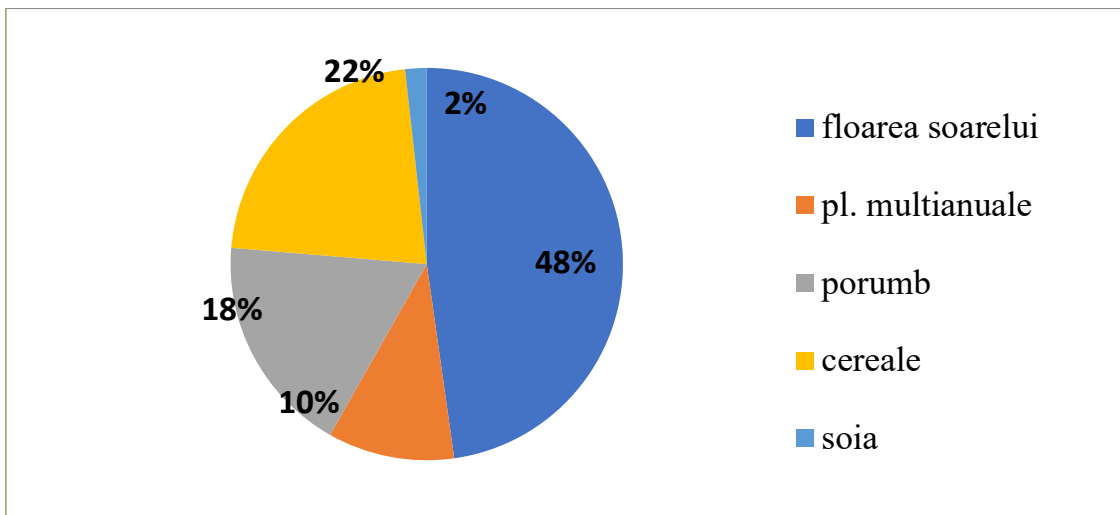

Fig.12 Ponderea suprafețelor culturilor agricole asigurate în anul 2023, %(date preliminare)

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Submăsura 1.8. Stimularea constituirii și funcționării grupurilor de producători agricoli:

Consolidarea cooperării/asocierii între producătorii agricoli, creșterea veniturilor obținute din activitățile agricole, creșterea durabilă a performanței economice și a competitivității în agricultură, reducerea costurilor de producție și

stabilizarea prețurilor la producător, sporirea exportului de produse agricole și agroalimentare constituie obiectivele acestei submăsuri.

Sprrijinul financiar se acordă grupului de producători recunoscut în temeiul *Legii nr. 312/2013 privind grupurile de producători agricoli și asociațiile acestora* și se calculează reieșind din valoarea producției comercializate anual de către grupul de producători, conform actelor confirmative, după cum urmează:

- 1) 5% – în primul an de activitate;
- 2) 4% – în al doilea an de activitate;
- 3) 3% – în al treilea an de activitate;
- 4) 2% – în al patrulea an de activitate;
- 5) 1% – în al cincilea și în următorii ani de activitate a grupului de producători.

În aceste condiții, în anul 2023 au fost solicitate subvenții, în temeiul a 7 dosare depuse de către grupurile de producători, în sumă de 3,5 mil. lei.

Către finele anului de raport AIPA a reușit să examineze și să autorizeze spre plată 4 cereri de acordare a sprijinului financiar solicitat de către grupurile de producători, astfel că grupurile de producători au primit subvenții în sumă de 1,5 mil. lei.

Submăsura 1.9. Stimularea activităților de promovare:

Prin acest suport financiar, se alocă mijloace pentru susținerea producătorilor agricoli, a grupurilor de producători, inclusiv prin intermediul asociațiilor profesionale din domeniul agricol, pentru participarea și organizarea de expoziții, târguri, concursuri, cu profil agroalimentar, inclusiv în rețelele de comercializare pe piața externă, în scopul sporirii competitivității și promovării produselor agricole și agroalimentare autohtone pentru:

1) compensarea a 50% din cheltuielile de participare și organizare la expozițiile, târgurile, concursurile cu profil agroalimentar, inclusiv în rețelele de comercializare pe piața externă, dar nu mai mult de 100 mii lei per beneficiar;

2) compensarea cheltuielile pentru înregistrarea produselor cu indicație geografică protejată, denumire de origine a produselor și specialitate tradițională garantată cu 30,0 mii lei per beneficiar;

3) compensarea cheltuielilor de certificare la standardele HACCP, GlobalGap, GMP, ISO cu 30,0 mii lei per beneficiar.

În acest sens, în perioada de raport, AIPA a autorizat spre plată 14 dosare de solicitare a sprijinului financiar în sumă de 0,5 mil. lei pentru:

1) compensarea parțială a unei asociații de profil la expoziție internațională pentru 5 entități, în sumă de cca 0,2 mil. lei;

2) certificarea a 9 producători agricoli cu standardele ISO/ GlobalGap, în sumă de 0,3 mil. lei.

Submăsura 2.2. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare:

Obiectivul general al acestei submăsuri, constă în majorarea suprafețelor terenurilor agricole irigate și sporirea productivității acestora.

În perioada de raport, AIPA a examinat și aprobat spre finanțare 235 cereri de acordare a sprijinului financiar, iar suma subvenției a constituit 48,3 mil. lei.

Tabelul 8: Sisteme de irigare supuse subvenționării

Sisteme de irigare	Unități	Suprafața irigată (ha)
Prin picurare/microaspersiune	183	1 943,8
Prin aspersiune/sisteme mobile de irigare	27	1256,2
Rețele de aducție/distribuție	10	637,7
Geomembrană	4	170,5
Stație de fertigare	1	0,94
Stație de pompare a apei	6	97,7
Total	231	4 106,8

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Submăsura 2.3 Stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor la irigare:

Obiectivul general al acestei submăsuri constă în majorarea suprafețelor terenurilor agricole irigate și sporirea productivității acestora. În acest sens, în anul 2017, în premieră a fost prevăzut ca subvenția solicitată să fie acordată solicitanților care vor demonstra, prin forma de raportare 29-agr, că au obținut sporirea randamentului producerii pe terenurile irigate, cu excepția plantațiilor multianuale tinere și culturilor agricole destinate producerii de semințe.

Astfel, în anul 2023, au fost autorizate spre plată 23 de solicitări de subvenții în sumă a cca 11,6 mil. lei pentru 6455,4 ha.

Submăsura 2.4. Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului no-till și mini-till.

Creșterea productivității și competitivității sectorului agricol prin facilitarea accesului producătorilor la tehnică și utilaje agricole performante este obiectivul general al acestor submăsuri.

Pentru echipamentul no-till și mini-till, mărimea sprijinului acordat se calculează sub formă de compensație în proporție de 30% din cost per unitate, dar nu mai mult de 500 mii lei per beneficiar.

În anul 2023, AIPA a examinat și autorizat spre plată 209 dosare de solicitare a sprijinului financiar pentru tehnica și utilajul agricol no-till și mini-till procurat. Suma subvenției acordate a constituit 33,9 mil. lei și vor fi direcționate pentru lucrarea a 32 643,1 ha teren agricol.

Tabelul 9: Tehnica și utilajul agricol no-till și mini-till supusă subvenționării

Echipamente agricole	Unități	Total terenuri (ha)
Tehnică tractată	77	17 349,3
Tehnică purtată	155	14 905,5
Semi-remorci	1	388,2
Total:	233	32 643,1

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

Submăsura 2.5. Susținerea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice:

Sprijinul financiar este acordat pentru producătorii care sunt înregistrați în sistemul de agricultură ecologică ca plată compensatorie pentru pierderile de venit și costurile suplimentare suportate de beneficiarii care încheie angajamente voluntare și se angajează să rămână în acest sistem de agricultură pe o durată de 5 ani. Totodată, beneficiarii subvenției sunt obligați să restituie sumele încasate doar în cazul în care nu se mențin în sistemul de agricultură ecologică timp de 5 ani. De asemenea, nu vor putea beneficia de ajutor din partea statului, producătorii agricoli, care repetă perioada de conversie pentru una și aceeași suprafață de teren.

Tabelul 10: Suprafața încadrată în agricultura ecologică, ha

I an de conversiune		II an de conversiune		III an de conversiune	
Suprafața totală, ha	Eco, ha	Suprafața totală, ha	Eco, ha	Suprafața totală, ha	Eco, ha
232,3	159,0	127,6	106,9	105,0	103,8

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

În anul de raport, 51 producători agricoli au beneficiat de sprijin financiar în sumă de 6,4 mil. lei pentru 369,8 ha de teren agricol încadrat în agricultura ecologică.

De menționat că, din totalul solicitanților de subvenții pentru terenurile încadrate în agricultura ecologică, cea mai mare pondere o ocupă plantațiile pomicole, fiind urmată de plantațiile medicinale, culturile de câmp și ulterior terenurile cultivate cu legume.

Submăsura 2.6 Stimularea investițiilor în implementarea practicilor de eficiență energetică

Mărimea sprijinului financiar se acordă în scopul implementării practicilor de eficiență energetică prin diminuarea impactului administrării fertilizanților în sol, menținerii structurii și sporirii fertilității solului, precum și pentru reducerea fluxului de CO₂ din sol și se calculează sub formă de compensație în proporție de 50%, dar nu mai mult de 2000 de lei din valoarea *semințelor autohtone* de leguminoase pentru boabe, pentru culturile de mazăre, fasole, năut, linte și soia, conform normelor de însămânțare recomandabile per ha.

În anul de raport, 7 producători agricoli au beneficiat de sprijin financiar în sumă de 0,2 mil. lei cultivarea pentru *semințelor autohtone* de leguminoase pentru boabe, pentru culturile de mazăre, fasole, năut, linte și soia.

Măsura 4. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii rurale

Crearea condițiilor optime în vederea sporirii cantității și calității producției agricole, sporirea accesului spre infrastructură, resurse naturale și tehnice, precum și îmbunătățirea condițiilor sanitare conexe producerii agricole și contribuția pentru producerea producției cu valoare adăugată sporită pe întregul lanț valoric sunt obiectivele acestei măsuri. Astfel statul, prin prisma FNDAMR a alocat mijloace financiare pentru:

- a) construcția și reabilitarea drumurilor și podurilor de acces la exploatațile agricole;
- b) construcția și reabilitarea sistemelor de alimentare cu gaz, apă și sisteme de canalizare pentru exploatațile agricole;
- c) liniile și echipamentul de alimentare cu energie electrică;
- d) construcția și reabilitarea bazinelor de acumulare a apei pentru irigare, precum și construcțiile hidrotehnice aferente acestora (diguri, sisteme de scurgere);
- e) investițiile efectuate în construcția sistemelor de producere a energiei regenerabile;
- f) construcția/reconstrucția și renovarea pensiunilor agroturistice rurale;
- g) crearea sau extinderea unităților meșteșugărești – ateliere de lucrare a lemnului, de confecționat obiecte artizanale, de confecționat ceramică, de croitorie,

broderie, tricotaje, împletituri, de fierărie, de prelucrare a pieilor, papurei și răchitei etc.

În anul de raport, 174 entități economice au beneficiat de sprijin financiar în sumă de 83,4 mil. lei, fiind efectuate investiții în sumă de 250,7 mil. lei pentru:

- 1) construcția și reabilitarea drumurilor și podurilor de acces la exploatațile agricole – 3 solicitări;
- 2) construcția și reabilitarea sistemelor de alimentare cu gaz, apă și sisteme de canalizare pentru exploatațile agricole – 28 solicitări;
- 3) liniile și echipamentul de alimentare cu energie electrică – 72 solicitări;
- 4) construcția și reabilitarea bazinelor de acumulare a apei pentru irigare, precum și construcțiile hidrotehnice aferente acestora (diguri, sisteme de scurgere) – 20 solicitări;
- 5) investițiile efectuate în construcția sistemelor de producere a energiei regenerabile – 35 solicitări;
- 6) construcția/reconstrucția și renovarea pensiunilor agroturistice rurale – 9 solicitări;
- 7) crearea sau extinderea unităților meșteșugărești – 1 solicitare.

Măsura 5. Servicii de consultanță și formare:

Mijloacele financiare pentru furnizarea serviciilor de consultanță se alocă producătorilor agricoli ce au beneficiat de servicii prestate de către asociațiile de profil pentru:

- 1) instruirii specializate pentru producătorii agricoli care activează în sectorul agroindustrial;
- 2) elaborarea planului de afaceri, inclusiv asistență consultativă la depunerea cererii de solicitare a sprijinului financiar la oficiile teritoriale ale Agenției, în vederea depunerii tuturor documentelor pentru solicitarea subvenției;
- 3) acordarea suportului la elaborarea pachetului de documente în scopul atragerii surselor financiare adiționale din proiectele externe ce activează în domeniul agricol.

În anul 2023, au fost examinate și autorizate spre plată 135 dosare de solicitare a sprijinului financiar, în sumă de 0,4 mil. lei pentru serviciile prestate de către prestatorii de servicii. În tabelul de mai jos sunt descifrate serviciile prestate.

Tabelul 11: Servicii prestate de companiile de consultanță	Cantitatea
Elaborarea pachetului de documente în scopul atragerii surselor financiare adiționale din proiectele externe	51

Instruiri specializate pentru producătorii agricoli	16
Elaborarea planului de afaceri, inclusiv asistență consultativă	197
TOTAL	264

Sursa: SIA ESBS al AIPA la situația din 31 decembrie 2023

1.2 Subvenționarea în avans a proiectelor start-up (HG nr. 507/2018)

În contextul implementării Regulamentului privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele start-up din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, din valoarea Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, sunt direcționate surse pentru acordarea subvențiilor în avans. Beneficiari ai subvențiilor în avans sunt *tinerii, femeile fermier și migranții reveniți de peste hotarele țării ce se lansează pentru prima dată în activități economice*.

În perioada de raportare, apeluri noi nu au fost demarate dat fiind faptul că prevederile HG nr. 507/2018 au fost abrogate. Subsidiar AIPA a continuat monitorizarea implementării proiectelor investiționale subvenționate în avans inițiate în perioada anterioară. Astfel, în anul 2023, din FNDAMR au fost debursate 14,59 mil. lei pentru implementarea și dezvoltarea a 53 de proiecte start-up, inițiate de către producătorii agricoli debutanți.

Din totalul proiectelor investiționale implementate, 29 proiecte investiționale vizează sectorul zootehnic, dintre care 26 de proiecte în domeniul apicol ce prevede procurarea familiilor de albine cu utilaj specializat de producere a mierii și 3 proiecte în domeniul avicol și a bovinelor.

Totodată, un alt domeniu dezvoltat de către beneficiarii de subvenții este sectorul horticol, 21 proiecte implementate prin înființarea plantațiilor multianuale, printre care cais, mere, cireș, nuci, prun, etc., 2 proiecte în dezvoltarea infrastructurii de postrecoltare și procesare și doar un proiect start-up pentru edificarea serelor.

De la lansarea modalității de subvenționare în avans pentru dezvoltarea proiectelor stat-up s-a reușit:

- derularea a 8 apeluri de recepționare a cererilor;
- recepționarea a 249 dosare de solicitare a subvenției în avans în sumă de 141,6 mil. lei;
- selectarea spre plată a 201 dosare în sumă de 110,8 mil. lei (dintre care 33 proiecte au fost abandonate);
- derularea implementării a 43 proiecte investiționale;

- finalizarea procesului de implementare a 125 proiecte investiționale;
- crearea a peste 350 locuri noi de muncă;
- peste 55% din afaceri sunt administrate de femei – fermier.

În procesul de implementare a proiectelor start-up, beneficiarii s-au confruntat cu mai multe impedimente care duc la demararea cu întârziere a proiectelor investiționale și anume:

- calitatea joasă a planurilor de afaceri elaborate precum și prezentarea datelor defectuoase ce au stat la baza elaborării planului de afaceri;
- majorarea prețurilor de achiziție pentru bunurile și serviciile necesare pentru implementarea proiectelor;
- reformarea autorităților publice centrale;
- personal insuficient și nestimulator, etc.

1.3 Subvenționarea în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural (Hotărârea Guvernului nr. 476/2019)

În contextul implementării Hotărârii Guvernului nr.476/2019 pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, anual, din valoarea FNDARM, pentru fiecare măsură în parte au fost direcționate pînă la 5% per măsură pentru acordarea subvențiilor în avans. Sursele financiare sunt direcționate spre implementarea proiectelor de dezvoltare a infrastructurii localităților dar și diversificarea activităților non-agricole iar subiecții ai subvențiilor în avans sunt atât autoritățile publice locale cât și entitățile economice cu profil non-agricol.

În perioada de raportare, apeluri noi nu au fost demarate dat fiind faptul că prevederile Hotărârea Guvernului nr. 476/2019 au fost abrogate. Subsidiar AIPA a continuat monitorizarea implementării proiectelor investiționale subvenționate în avans inițiate în perioada anterioară. Astfel, în anul 2023, a fost acordată în avans suma de 140,8 mil. lei din FNDAMR pentru implementarea și dezvoltarea a *181 proiecte inițiate de unitățile administrativ-teritoriale* de nivelul întâi și 1 proiect investițional implementat de o entitate economică din mediul rural care creează sau dezvoltă activități non-agricole.

Urmare a implementării acestor proiecte au fost realizate:

- construcția/reabilitarea/modernizarea drumurilor pe o lungime de 15,87 km;
- construcția sistemului de apeduct pe o lungime de 3,8 km;
- construcția/reconstrucția clădirilor publice (1 grădinițe; 1 gimnaziu; 2 case de cultură, alte edificii – 2);

- iluminat stradal pe o lungime de 7,2 km;
- amenajarea unui teren sportiv;
- amenajare teren de joacă;
- înființarea și amenajarea unui parc;
- achiziționarea pentru 7 localități a seturilor de instrumente muzicale și costume de port popular;
- construcția a 5 piețe agricole;
- achiziționarea de vehicule pentru întreținerea spațiilor verzi sau de dezăpezire – 140 proiecte.

De la lansarea modalității de subvenționare în avans pentru îmbunătățirea nivelului de trai și de muncă în mediul rural, s-a reușit:

- derularea a 4 apeluri de recepționare a cererilor;
- recepționarea a 606 dosare de solicitare a subvenției în avans în sumă de 758,4 mil. lei;
- selectate spre finanțare - 365 dosare în sumă de cca 316 mil. lei, (dintre care 22 proiecte au fost abandonate);
- proiecte în desfășurare - 51;
- proiecte implementate (finalizate) – 292 în sumă de 254,1 mil. lei.

În procesul de implementare a proiectelor APL s-au confruntat cu mai multe impedimente care duc la demararea cu întârziere a proiectelor investiționale și anume:

- tergiversarea procedurii de achiziție prin care are loc achiziționarea bunurilor și serviciilor;
- majorarea prețurilor de achiziție pentru bunurile și serviciile necesare pentru implementarea proiectelor;
- înregistrarea anevoioasă a contractelor de achiziție la Trezoreria de Stat;
- personal insuficient și nestimulatori, etc.

1.4 Acordarea plăților directe în sectorul zootehnic (Hotărârea Guvernului nr. 492/2023)

În anul 2021, în premieră a fost implementat mecanismul de stimulare plăți directe per cap de animal. Astfel, în anul 2023, noua politică de subvenționare, menține mecanismul de stimulare a plăților directe în sectorul zootehnic.

Plata directă este o subvenție exprimată în sumă fixă, acordată într-o singură tranșă, pentru practicarea activităților agricole în sectorul zootehnic și se acordă per cap de animal și per kilogram de produs.

Plata directă per cap de animal se acordă, pentru deținătorii de animale din specia bovine, ovine, caprine și cabaline, înregistrate în Registrul de stat al animalelor

(RSA), conform Legii nr. 231/2006. Totodată, pentru a fi eligibile subvenționării, animalele trebuie să fie asigurate în condițiile Legii nr. 183/2020 privind asigurarea subvenționată în agricultură.

Sunt pasibile pentru plata directă animalele înregistrate și exploatate în fermele zootehnice – cu vârsta de cel puțin 3 luni, întreținute într-un efectiv de minimum:

- 5 capete de juninci,
- 50 de capete de oi și mioare specializate pentru producția de lapte,
- 30 de capete de oi și mioare specializate pentru producția de carne,
- 30 de capete de capre și căprițe;
- 5 capete de iepe, armăsari și mânze exploatate în fermele atestate în categoria de prăsilă sau înscrise în registrele genealogice.

În baza Ordinului nr. 72 din 26 iulie 2023 al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a recepționat, până pe data de 30 septembrie 2023, cererile de acordare a plăților directe în sectorul zootehnic per cap de animal.

Astfel, au fost recepționate 492 de cereri de solicitare a plăților directe, dintre care 179 pentru bovine (junci), 185 pentru ovine, 126 pentru caprine și 2 pentru cabaline, iar suma subvenției solicitată de către crescătorii de animale din sursele Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural constituie cca 82,1 mil. lei dintre care pentru junci – 38,2 mil. lei, ovine – 31,4 mil. lei, caprine – 12,4 mil. lei și cabaline – 0,11 mil. lei.

În anul 2023, plata directă per cap de animal a fost solicitată pentru stimularea creșterii și întreținerii, a:

- 7 843 bovine (dintre care 2 791 - junci peste 3 luni, 5 052 - junci peste 12), fiind achitate ca plăți directe 20,5 mil. lei pentru 147 beneficiari, iar 13,14 mil. lei urmează a fi achitate în anul 2024 ca urmare a epuizării fondului;

- 34 969 ovine (dintre care 5 824 - mioare peste 3 luni, 26 608 oi din rase specializate pentru producția de lapte și mixte și 2 537 oi din rase specializate pentru producția de carne) fiind achitate ca plăți directe 14,7 mil. lei pentru 102 beneficiari, iar 15,4 mil. lei urmează a fi achitate în anul 2024 ca urmare a epuizării fondului;

- 13 700 caprine (dintre care 2 256 - căprițe peste 3 luni și 11 444 capre) fiind achitate ca plăți directe 7,8 mil. lei pentru 76 beneficiari, iar 4,5 mil. lei urmează a fi achitate în anul 2024 ca urmare a epuizării fondului.

- 23 iepe, fiind achitate ca plăți directe 0,11 mil. lei pentru 1 beneficiar.

Analizând solicitările de subvenții la nivel teritorial putem constata cele mai multe cereri de acordare a plăților directe per cap de animal au fost depuse de fermierii din raioanele Hîncești (46 cereri), Cahul, Orhei și Taraclia (a câte 28 cereri per raiona), Soroca (27 cereri) Sîngerei și Ungheni (a câte 24 cereri per raion), etc.

În premieră, în anul 2023, au fost alocate plăți directe per kilogram de produs și anume pentru kilogram de lapte de vacă. Plățile directe se acordă trimestrial

fermierului care deține animale, obține și livrează producție animalieră proprie către unitatea de colectare/procesare/abatorizare/comercializare.

În baza Ordinului nr. 72 din 26 iulie 2023 al Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare, Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură a recepționat, până pe data de 15 septembrie 2023, cererile de acordare a plățile directe în sectorul zootehnic kg produs lapte de vacă. În perioada apelului desfășurat AIPA a recepționat cereri pentru subvenționarea cu 3 lei per kg lapte facturat. Astfel, **178 entități economice** au beneficiat de plăți, pentru **28 821,6 tone de lapte facturat**, iar suma debursată din FNDAMR a constituit cca **86,46 mil. lei**.

1.5 Acordarea subvențiilor complementare pentru acciza la motorină din FNDAMR (Hotărârea Guvernului nr. 466/2023)

Prin Hotărârea Guvernului nr. 466/2023 a fost aprobat Regulamentul privind modul de acordare a subvențiilor complementare pentru acciza la motorină din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural.

Astfel, din FNDAMR sunt acordate subvenții complementare pentru motorina cumpărată în perioada 16 noiembrie 2022 – 30 septembrie 2023 inclusiv, pentru fermierii micro, mici și mijlocii în cuantum de 100% din cota accizei stabilită pentru anul 2023 sau 3 248 de lei per tonă și 100% din cota accizei stabilită pentru anul 2022 sau 2 980 de lei per tonă, iar pentru fermierii mari în cuantum de 30% din cota accizei stabilită pentru anul 2023 sau 974,4 lei per tonă și 30% din cota accizei stabilită pentru anul 2022 sau 894 de lei per tona de motorină.

Dosarul se depun de către solicitanți la subdiviziunile teritoriale ale Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, dar nu mai mult de un dosar per semestru, conform perioadei:

- 1) semestrul I – până la 31 iulie;
- 2) semestrul II – de la 1 august până la 30 septembrie.

Pe parcursul anului 2023 AIPA a recepționat *4819 cereri prin care s-a solicitat subvenții complementare pentru acciza la motorină*. Astfel, 3198 fermieri unici au solicitat rambursarea accizei la motorina utilizată pentru efectuarea lucrărilor în exploatațile agricole, în anul agricol 2023.

În rezultat AIPA a debursat pe contul producătorilor agricoli *139,5 mil. lei* cărora li s-a rambursat acciza la motorină utilizată conform Normelor medii anuale de consum al motorinei expuse în anexa 1 a Hotărârii Guvernului nr. 466/2023 pentru:

❖ **Sectorul vegetal:**

- Culturile cerealiere - reprezentanți principali ai acestei grupe fiind grâul, orzul (toamnă și de primăvară), ovăzul, secara, mazărea, ierburile perene – 605,4 mii ha;

- Culturile cerealiere prășitoare (porumbul pentru boabe, porumbul pentru siloz, floarea-soarelui, soia, sorg) – 759,7 mii ha;

- Culturile tehnice (sfeclă de zahăr, tutun, sfeclă de nutreț, rapiță)- 142,4 mii ha;
- Cartofi, legume și bostănoase – 4,6 mii ha;
- Plantații pomicole, arbuști fructiferi, căpșun, plante aromatice, medicinale și condimentare – 23,6 mii ha;
- Plantații de viță-de-vie – 9,0 mii ha.

❖ **Sectorul zootehnic:**

- Vaci și junci peste 12 luni – 19 884 capete;
- Oi și mioare de peste 12 luni – 9 278 capete;
- Capre și ieduțe de peste 12 luni – 4055 capete;
- Porcine – 199 578 capete;
- Păsări – 7 174 188 capete
- Familii de albine - 1692.

1.6 Implementarea Programului LEADER în Republica Moldova (HG nr. 277/2022)

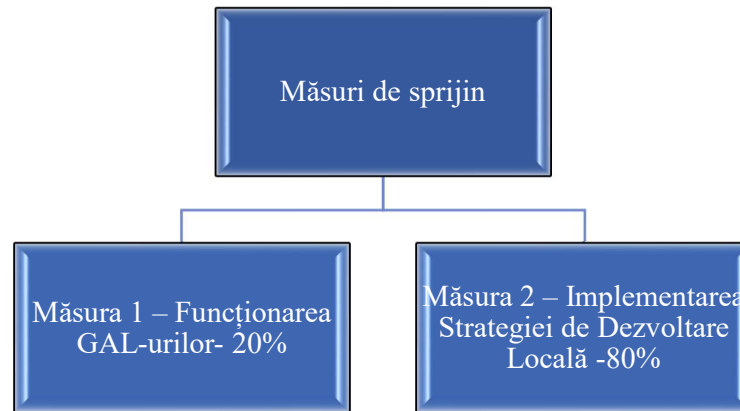
Începând cu anul 2022, Grupurile de Acțiune Locală din Republica Moldova pot accesa subvenții din sursele FNDAMR, conform prevederilor Legii nr. 71/2023 cu privire la subvenționare în agricultură și mediului rural și Hotărârii Guvernului nr. 277/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind acordarea subvențiilor în avans pentru dezvoltarea locală prin implementarea Programului LEADER. Pentru implementarea Programului LEADER se alocă anual un quantum de până la 5% din valoarea FNDAMR ceea ce în anul 2023 a constituit 86,8 mil. lei.

Astfel, în perioada mai - iunie 2022, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare a desfășurat primul apel de depunere a cererilor pentru selectarea Grupurilor de Acțiune Locală și aprobarea strategiilor de dezvoltare locală în vederea acordării subvențiilor în avans.

În conformitate cu suma prevăzută în FNDAMR, Ministerul a aprobat pentru finanțare, în limita disponibilă, 37 grupuri de acțiune locală cu suma totală de 173,6 mil. lei pentru perioada anilor 2022-2023, respectiv, a câte 86,8 mil. lei pentru fiecare an calendaristic.

Conform prevederilor HG 277/2022, resursele financiare din cadrul Programului sunt alocate pentru următoarele măsuri de sprijin financiar:

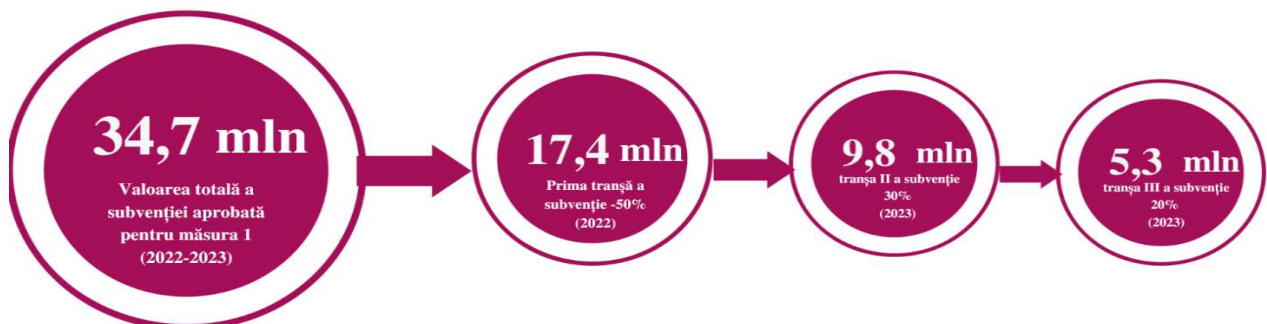
Fig.13 Măsuri de sprijin în cadrul Programului LEADER

Pe parcursul anului 2023, GAL-urile au reușit să asimileze în total 69,2 mil. lei din 86,8 mil. lei alocați pentru implementarea Programului LEADER.

Astfel, conform cererilor de plată depuse de către GAL-uri pe parcursul anului 2023, a fost autorizată spre plată tranșa II și III a subvenției în valoare de 15,1 mil. lei pentru Măsura 1. În acest sens pentru tranșa II au fost debursate 9,7 mil. lei și pentru tranșa III au fost debursate 5,3 mil. lei, pe conturile celor 37 GAL-uri care sunt utilizate pentru funcționalitatea acestora.

Fig. 14 Debursarea resurselor financiare în cadrul Măsurii 1

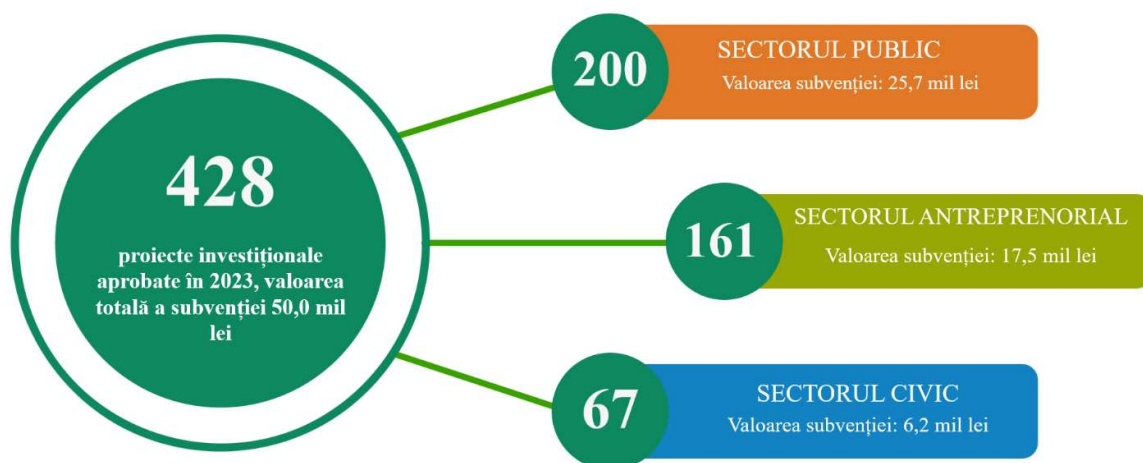

În cadrul Măsurii 2, Agenția a recepționat 473 de proiecte investiționale propuse spre finanțare dintre care:

- 428 proiecte aprobate (în valoare de 49,9 mil. lei);
- 428 contracte de acordare a subvenției au fost semnate cu beneficiarii;
- 401 proiecte investiționale au fost autorizate spre plată (în valoare de 40,8 mil. lei);
- 181 proiecte implementate în 2023.

Valoarea totală a subvenției aprobate pentru cele 428 de proiecte investiționale este de circa 50,0 mil lei, dintre care sectorului public îi revin 200 de proiecte, ce constituie 47% din numărul total de proiecte, valoarea subvenției aprobate fiind circa 25.7 mil lei. Sectorul antreprenorial - constituie 37% din totalul cererilor de finanțare valoarea subvenției fiind 17,5 mil. lei. Iar sectorului civic îi revin 16% din proiectele aprobate ce constituie 67 de proiecte, valoarea subvenției aprobate fiind de cca. 6,2 mil lei.

Fig. 14 Proiecte aprobate de AIPA pentru implementarea Programului LEADER

Implementarea măsurilor de sprijin din cadrul Programului LEADER contribuie direct la susținerea activității GAL-urilor și sprijinirea implementării strategiilor de dezvoltare locală, inclusiv:

- ✓ dezvoltarea economică a teritoriului GAL-ului în baza dezvoltării parteneriatelor și a implementării strategiilor de dezvoltare locală;

- ✓ consolidarea capacităților și abilităților reprezentanților sectoarelor public, antreprenorial și civic din zonele rurale pentru realizarea proceselor de dezvoltare locală și implementarea proiectelor;
- ✓ îmbunătățirea condițiilor de viață și a bunăstării populației din mediul rural;
- ✓ crearea noilor oportunități durabile de câștig;
- ✓ menținerea și crearea locurilor de muncă;
- ✓ diversificarea activităților economice.

1.7 Subvenționarea complementară (Hotărârea Guvernului nr. 464/2023)

Prin *Hotărârea Guvernului nr. 464/2023* a fost aprobat *Regulamentul privind măsurile de subvenționare complementară și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea complementară din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural*.

Plata complementară este o subvenție, acordată într-o singură tranșă, pentru suportarea costurilor curente sau pentru suportarea pierderilor de veni și se **acordă** solicitantului de subvenție în proporție de cel mult 80% din valoarea costurilor curente suportate, cu excepția plăților acordate pentru compensarea dobânzilor achitate către băncile comerciale și organizațiile de creditare nebancaară.

Plata complementară se acordă pentru costurile prevăzute de următoarele măsuri:

- 1) stimularea accesării creditelor investiționale sau pentru mijloace circulante;
- 2) stimularea activităților de promovare;
- 3) stimularea utilizării sistemelor de irigare;
- 4) dezvoltarea agriculturii ecologice;
- 5) implementarea bunelor practici agricole;
- 6) defrișarea plantațiilor multianuale;
- 7) servicii de consiliere și formare în agricultură;
- 8) stimularea asocierii în grupuri de producători.

Plafonul anual în cadrul formei de subvenționare complementare nu depășește 1,5 milioane de lei pentru un beneficiar, cu excepția asociațiile utilizatorilor de apă, pentru care plafonul nu depășește 3 milioane de lei, iar pentru subvenționarea primelor de asigurare nu se stabilește plafon.

Cererile de subvenționare se depun anual, în perioada 1 februarie – 30 septembrie.

Astfel, în anul de raportare, AIPA a recepționat **3808 cereri de acordare a subvenției complementare**, iar valoarea subvenției solicitate din FNDAMR

constituie cca 520,3 mil. lei. În rezultatul examinării dosarelor, în anul 2023, au fost alocate plăți complementare pentru 165 dosare, în valoare de 52,9 mil lei, iar 16 dosare au fost respinse/retrase ca urmare a neîntrunirii criteriilor de eligibilitate. Urmare a epuizării fondului, 3627 de cererile neexecutate urmează a fi achitate în anul 2024, iar valoarea subvenției solicitate, estimativ va constitui 467,0 mil. lei.

1.8 Subvenționarea post-investiție (Hotărârea Guvernului nr. 491/2023)

Prin *Hotărârea Guvernului nr. 491/2023* a fost aprobat *Regulamentul privind măsurile și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea investițiilor din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural*. Astfel, conform regulamentului, una dintre formele de subvenționare este subvenționarea post-investiții. Totodată, în temeiul Ordinului Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare nr. 95 din 22.08.2023 cu privire la lansarea apelului I de depunere a cererilor pentru forma de subvenționare plăți postinvestiție:

Plata post-investiție se acordă pentru următoarele masuri de subvenționare:

- Investiții în producere pe teren protejat;
- Investiții în sisteme și echipamente pentru irigare;
- Investiții în bazine de acumulare a apei pentru irigare;
- Investiții în exploatații din sectorul vegetal;
- Investiții în exploatații din sectorul viticol;
- Investiții în exploatații zootehnice;
- Investiții în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare in sectorul vitivinicol;
- Investiții în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare in sectorul vegetal;
- Investiții în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare a produselor de origine animală;
- Investiții în tehnologii de lucrare a solului;
- Dezvoltarea infrastructurii aferente exploatației;
- Stimularea dezvoltării turismului în mediul rural.

Eligibili pentru acest tip de plăți sunt fermierii și Asociațiile utilizatorilor de apă pentru irigare.

Plafonul anual per beneficiar nu va depăși valoarea de 7 milioane lei.

Astfel, urmare a primului apel desfășurat în perioada 18 septembrie – 16 noiembrie 2023, AIPA a recepționat 2639 de cereri de acordare a sprijinului financiar pentru 2104 producători agricoli unici, în valoare de peste 1317,0 mil. lei.

Cea mai mare pondere a solicitărilor fiind înregistrate în domeniile de intervenție ca:

- investițiile în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare în sectorul vegetal (construcția încăperilor de ambalare, depozite frigorifice de păstrare a fructelor, legumelor și cartofilor; modernizarea proceselor de prelucrare primară/finită, uscare, congelare și ambalare a fructelor, legumelor, cartofilor, plantelor aromatice, condimentare și medicinale; modernizarea proceselor de prelucrare primară/finită, uscare, condiționare, depozitare, ambalare a cerealelor, oleaginoaselor și plantelor tehnice) – 312,3 mil. de lei sau 19,52% din valoarea FNDAMR (342 cereri);
- investiții în exploatații zootehnice (înființarea exploatațiilor zootehnice, construcția și modernizarea lor, dotarea cu tehnică și utilaj tehnologic, cumpărarea animalelor de prăsilă) – 234,3 mil. de lei sau 14,64% din valoarea FNDAMR (297 cereri),
- investiții în tehnologiile de lucrare a solului (dobândirea de tractoare, combine, mașini sau utilaje agricole), cu valoarea subvențiilor solicitate de – 232,2 mil. de lei sau 14,51% din valoarea FNDAMR (1141 cereri),
- investițiile în dezvoltarea infrastructurii aferente exploatației – 169,1 mil. lei sau 10,57% din valoarea FNDAMR (237 cereri).

În urma estimărilor efectuate referitor la investițiile pe zone geografice, cele mai multe cereri de acordare a sprijinului financiar au fost depuse de producătorii agricoli din Orhei (176 cereri în sumă de 69,8 mil. lei), Hîncești (119 de cereri în sumă de 72,0 mil. lei), Edineț, (110 cereri în sumă de 47,6 mil. lei), Cahul (110 cereri în sumă de 67,7 mil. lei), Ialoveni (107 de cereri în sumă de 57,2 mil. lei).

Toate cererile de acordare a subvenției post-investiție recepționate în anul 2023, vor fi examinate și autorizate în anul 2024, urmare a epuizării surselor financiare ale FNDAMR.

1.9 Subvenționarea investițiilor pe etape (Hotărârea Guvernului nr. 491/2023)

Prin *Hotărârea Guvernului nr. 491/2023* a fost aprobat *Regulamentul privind măsurile și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea investițiilor din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural*. Astfel, conform regulamentului, una dintre formele de subvenționare este subvenționarea investițiilor pe etape.

Plata investiții pe etape este o subvenție acordată etapizat, în bază de proiect investițional sau de extindere a unui proiect investițional, evaluat pozitiv de Agenția de Intervenție și Plăți pentru Agricultură și autorizat pentru plata subvenției după implementarea fiecărei etape în baza costurilor suportate integral de solicitant.

Valoarea subvenției acordate unui solicitant nu va depăși 15 milioane de lei, iar pentru grupurile de producători agricoli sau cooperativele de întreprinzător, valoarea subvențiilor va fi de până la 25 de milioane de lei. Implementarea proiectului se va realiza în limita mijloacelor financiare ale Fondului național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural, aprobat anual prin Legea bugetului de stat.

Cererile pot fi depuse de către fermier (persoană fizică sau juridică ori un grup de persoane fizice sau juridice, indiferent de statutul juridic pe care îl deține grupul și membrii săi, a cărei/căror exploatare este situată pe teritoriul Republicii Moldova și care desfășoară activități agricole), conform domeniilor de sprijin, după cum urmează:

- Investiții în producerea, prelucrarea sau comercializarea produselor din sectorul vegetal;
- Investiții în producerea, prelucrarea sau comercializarea produselor din sectorul vitivinicol;
- Investiții în producerea, prelucrarea sau comercializarea produselor din sectorul zootehnic.

Primul apel de depunere a cererilor pentru forma de subvenționare plăți investiții pe etape s-a desfășurat în perioada 16 octombrie- 14 decembrie 2023, în temeiul Ordinului Ministerului Agriculturii și Industriei Alimentare nr. 111 din 11 septembrie 2023 cu privire la lansarea apelului I de depunere a cererilor pentru forma de subvenționare investiții pe etape.

Astfel, în rezultatul apelului doar 2 cereri au fost depuse (sector vegetal și sector zootehnic), cu o valoare a proiectelor investiționale în sumă de 1,26 mil. lei. Cererile urmează a fi examinate și aprobate în anul 2024.

1.10 Subvenționarea în avans (Hotărârea Guvernului nr. 465/2023)

Prin Hotărârea Guvernului nr. 465/2023 a fost aprobat Regulamentul privind măsurile de subvenționare în avans și condițiile specifice de eligibilitate pentru subvenționarea în avans din Fondul național de dezvoltare a agriculturii și mediului rural.

În cadrul acestei forme de subvenționare plafonul anual pentru un solicitant nu depășește valoarea de 4,0 milioane lei, iar tinerii fermieri, femeile-fermiere și

migranții reveniți sau fermieri-gospodării țărănești vor beneficia de subvenții majorate cu 10-15%.

Astfel, fermierii micro și mici, persoanele juridice sau fizice (altele decât fermierul), care desfășoară activități în mediul rural sau activități agricole, unitățile administrativ-teritoriale, organizațiile din domeniul cercetării și inovării, precum și instituțiile de învățământ cu profil agroindustrial pot apele pentru următoarele măsuri de subvenționare:

- Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii economice rurale;
- Dezvoltarea infrastructurii exploatației agricole;
- Diversificarea activităților economice rurale;
- Stimularea producerii pe teren protejat;
- Înființarea plantațiilor de arbuști fructiferi, aromatice, medicinale și condimentare;
- Modernizarea exploatațiilor zootehnice;
- Transferul de cunoștințe, inovare și formare.

Astfel, în perioada 18 septembrie – 16 noiembrie 2023, la Subdiviziunile Teritoriale AIPA au fost depuse 148 de cereri cu planificarea investițiilor de cca 603,6 mil. lei, dintre care suma subvenției solicitate constituie aproximativ 285,42 mil. lei.

Astfel, în cadrul măsurii *Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii economice rurale*, 50 de APL-uri au solicitat subvenții în avans pentru realizarea proiectelor investiționale, prioritar pentru construcția/reabilitarea și modernizarea drumurilor care asigură accesul pentru exploatații sau entități economice care desfășoară activități în mediul rural, cu o valoare a investițiilor planificate de peste 246 mil. lei, iar suma subvenției solicitate din FNDAMR constituie cca. 173,8 mil. lei.

Pentru *Modernizarea exploatațiilor zootehnice* (construcția/reconstrucția, dotarea tehnologică sau digitală a exploatației zootehnice; cumpărarea animalelor de prăsilă), 73 de fermieri micro și mici au solicitat subvenții în avans în valoare de 80,1 mil. lei, pentru realizarea proiectelor, astfel, domeniul dat de intervenție fiind în topul solicitărilor.

Fermierii solicită subvenții în avans, de asemenea, pentru *Diversificarea activităților economice rurale*, prin crearea activităților neagricole și dezvoltarea serviciilor în mediul rural, dezvoltarea serviciilor și activităților de turism rural, agroturism, turism vitivinicol, astfel, pentru realizarea a 11 proiecte investiționale, valoarea subvenției în avans solicitată este de 13,4 mil. lei.

În cadrul măsurii *Transferul de cunoștințe, inovare și formare*, 5 instituții de învățământ cu profil agroindustrial au solicitat subvenții în avans de cca 7,9 mil.

lei, pentru realizarea proiectelor investiționale de dezvoltare sau modernizare a bazei tehnico-materiale de cercetare și formare profesională, de dotare a fermei zootehnice utilizate în cercetarea sau formarea profesională, etc.

Pentru *Dezvoltarea sau modernizarea infrastructurii către/în cadrul exploatației agricole*, 6 fermieri au solicitat subvenții în avans, iar valoarea sprijinului financiar solicitat din FNDAMR constituie cca 7,9 mil. lei.

O pondere mai redusă o dețin cererile de solicitare a sprijinului financiar, înregistrate pentru *Stimularea producerii pe teren protejat*, astfel 2 dosare vizează investiții în achiziționarea utilajului și echipamentului pentru creșterea legumelor pe teren protejat și construcția unei sere, iar valoarea subvenției solicitate pentru realizarea proiectelor este de peste 1,2 mil lei.

În cadrul măsurii *Stimularea înființării plantațiilor de arbuști fructiferi și a plantațiilor cu culturi aromatice, medicinale și condimentare*, doar o entitate a solicitat subvenția în avans pentru înființarea plantației multianuale de căpșun, iar valoarea sprijinului financiar solicitat este de cca 640,1 mii lei.

Totodată, dorim să menționăm că, proiectele investiționale care întrunesc criteriile de eligibilitate, vor fi supuse evaluării de către oficiul central al Agenției de Intervenție și Plăți pentru Agricultură, conform criteriilor de selectare prevăzute în Regulament (HG nr. 465/2023). Evaluare și selectare proiectelor pentru finanțare va fi realizată în anul 2024.

1.11 Acordarea ajutorului financiar pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022 (Hotărârea Guvernului nr. 602/2023)

În temeiul *Hotărârii Guvernului nr. 615/2023 cu privire la alocarea mijloacelor financiare*, a fost acordată suma de **200 mil. lei din Fondul de rezervă a Guvernului**, ajutor fermierilor micro sau mici, pentru acoperirea parțială a cheltuielilor suportate la pregătirea patului germinativ și întreținerea culturilor cerealiere din prima grupă. În acest sens, repartizarea ajutorului financiar a fost efectuată în condițiile *Regulamentului cu privire la stabilirea modului de acordare a ajutorului pentru fermierii afectați de consecințele crizelor din anul 2022*, aprobat în baza Hotărârii Guvernului nr. 602/2023.

În acest sens, AIPA a recepționat 2201 solicitări de acordare a ajutorului financiar, în rezultatul examinării dosarelor, 2161 de fermieri au beneficiat de ajutor financiar, pentru suprafața de teren eligibilă de 166,4 mii ha, iar valoarea sprijinului acordat a constituit 200 mil. lei.

Cele mai multe solicitări de ajutor financiar au fost depuse de către fermierii din raioanele: Cahul (133 cereri), Comrat (122 cereri), Edineț (120 cereri), Rîșcani (114 cereri), Căușeni (109 cereri), Orhei (105 cereri).

1.12 Acordarea ajutorului umanitar extern (motorină) destinat agricultorilor afectați de seceta din anul 2022 (Hotărârea Guvernului nr. 603/2023)

Urmare a negocierilor dintre Guvernul Republicii Moldova și Guvernul României, este asigurat ajutorul umanitar extern sub formă de motorină pentru fermierii care gestionează suprafețe agricole de până la 1500 ha și a căror recoltă de culturi fitotehnice a fost afectată, în proporție de 50% și mai mult, de seceta din anul 2022.

Astfel, întru executarea prevederilor *Hotărârii Guvernului nr. 603/2023* pentru aprobarea Regulamentului privind stabilirea cuantumului de motorină din ajutorul umanitar extern, destinat suportului agricultorilor afectați de seceta din anul 2022, AIPA a recepționat, 1562 de cereri, în rezultatul examinării cărora 1490 fermieri au fost stabiliți beneficiari ai ajutorului umanitar extern, sub formă de motorină, iar suprafața totală a terenului eligibilă constituind 114,2 mii ha. Ajutorul material urmând a fi eliberat de către Agenția Rezerve Materiale din subordinea Ministerului Afacerilor Interne.

Cele mai multe solicitări de ajutor umanitar au fost depuse de către fermierii din raioanele: Cahul și Căușeni (a câte 133 cereri per raion), Ceadâr Lunga (91 cereri), Fălești (88 cereri), Comrat și Cimișlia (a câte 82 cereri per raion), Cantemir (80 cereri), Florești (71 cereri).

2 CAUZELE RESPINGERII DOSARELOR DE SOLICITARE A SPRIJINULUI FINANCIAR

În temeiul Hotărârii Guvernului nr. 455/2017, AIPA poate să respingă cererea de acordare a sprijinului financiar dacă producătorul agricol nu:

- întrunește criteriile de eligibilitate;
- realizată investiția în perioada stabilită de cadrul normativ;
- poate demonstra documentul realizare investiției;
- deține dreptul de proprietate asupra obiectului supus subvenționării, etc.

În temeiul, abaterilor depistate, în perioada de raport, au fost respinse 205 cereri în sumă de 37,0mil. lei.

Motivele respingerii cererilor de acordare a sprijinului financiar pentru solicitarea subvențiilor au fost următoarele:

1) pentru solicitarea subvenției post-investițională:

- producătorii agricoli au defrișat neregulamentar, cu abateri de la legislația în vigoare pentru plantațiile pomicole/viticole;
- necorespunderea criteriilor de eligibilitate prevăzute de fiecare măsură/submăsură a Regulamentului de subvenționare;
- prezentarea datelor cu caracter denaturat (la momentul efectuării investiției producătorului agricol nu este înregistrat ca entitate juridică);
- nu au declarat porțiunile de grant;

2) pentru cererilor de acordare a sprijinului financiar pentru solicitarea subvențiilor în avans:

- imposibilitatea solicitantului de subvenții în avans de a face dovada capacității de cofinanțare a proiectului;
- investiția deja efectuată;
- termenul de la deschiderea entității a depășit un an, nefiind ca întreprindere nou înregistrată în sensul Legii nr. 179/2016 cu privire la întreprinderile mici și mijlocii;
- imposibilitatea producătorului agricol de a prezenta acte confirmative pentru realizarea investiției.

3) pentru cererilor de acordare a plăților directe per cap de animal:

- lipsa dreptului de posesie a bunului unde sunt crescute animalele;
- neînregistrarea animalelor în RSA.

Refuzul AIPA de a acorda subvenții poate fi contestat în instanța de judecată conform procedurii stabilite în Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018.

3 CONCLUZII, PROPUNERI ȘI RECOMANDĂRI

Concluzii:

1. Solicitarea beneficiarilor de subvenții în raport cu FNDAMR este în creștere de la an la an. Dacă în anul 2022 au fost înregistrate 10864 de cereri, atunci în anul 2023, numărul acestora a înregistrat cifra de 16339 cereri, cu 50% mai mult decât în anul precedent. Această tendință a fost înregistrată și pe parcursul anilor 2019-2021.

2. Către finele anului 2023, AIPA a asigurat:

- achitarea a 1131,8 mil. lei (angajamente față de fermieri ce au efectuat investiții în anul 2022, dar nu au beneficiat de subvenții ca urmare a epuizării FNDAMR);
- plăți directe în sectorul zootehnic: per cap de animal – 44,6 mil. lei și plăți per kg de lapte – 86,4 mil. lei (5,09%);
- susținerea a 53 proiecte star-up pentru care au fost alocate 14,6 mil. lei (0,86%);
- implementarea proiectelor ce contribuie la dezvoltarea localităților rurale în sumă de 140,8 mil. lei pentru implementarea a 182 proiecte investiționale (8,28%);
- rambursarea accizei la motorină pentru 4714 cereri în sumă de 139,5 mil. lei (8,21%);
- funcționarea a 37 GAL – 15,1 mil. lei (0,89%);
- finanțarea a 401 proiecte în sumă de 52,5 mil. lei (3,09%);
- subvenții complementare – 52,9 mil. lei (3,11%);
- restanță ca rezultat al suspendării procesului de examinare a ajutorului financiar – 2,0 mil. lei (0,12%);
- contribuția statului în Fondul Național al Viei și Vinului – 19,7 mil. lei (1,16%);
- valorificare a 100% din sursele financiare din Fondul de rezervă a Guvernului.
- Toate cererile de acordare a subvenției post-investiție și investiții pe etape recepționate în anul 2023, vor fi examinate și autorizate în anul 2024, urmare a epuizării surselor financiare ale FNDAMR.

Propuneri și recomandări:

Referitor la implementarea politicilor de subvenționare:

1. Organizarea de către AIPA a campaniilor de informare privind oportunitățile politicilor de subvenționare în agricultură și mediul rural.

2. Conlucrarea cu asociațiile de profil, subiecții subvenționării în vederea colectării, examinării și promovării propunerilor care vor contribui la îmbunătățirea cadrului normativ relevant politicii de subvenționare.

3. Identificarea mijloacelor financiare pentru dezvoltarea sistemelor informaționale de depunere online a cererilor de către subiecții subvenționării.

Referitor la activitatea desfășurată de către AIPA:

4. Sporirea responsabilizării angajaților AIPA în vederea distribuirii în mod echitabil și în timp a subvențiilor. Sporirea atractivității condițiilor de salarizare, întru acoperirea locurilor vacante, dar și pentru a fortifica nivelul de salarizare a angajaților instituției.

5. Implementarea criteriilor de acreditare a AIPA conform cerințelor de acreditare a Uniunii Europene ce va oferi posibilitatea de a gestiona mijloace financiare din fondurile de preaderare.

6. Identificarea surselor financiare pentru dezvoltarea în cadrul AIPA a serviciilor IT - sisteme informaționale dar și licențierea sistemelor de operare și programele utilizate de AIPA. Acesta propunere a fost prevăzută în CBTM pentru anii 2023-2025, dar pentru care Ministerul Finanțelor nu a alocat mijloace financiare.

7. Digitalizarea prin conectarea sistemelor informaționale cu alte instituții abilitate, fiind direct orientate spre facilitarea procesului de depunere a cererilor de subvenționare.

Valorificarea FNDAMR în anul 2023

PRIORITĂȚI, MĂSURI ȘI SUBMĂSURI		Total achitat în anul 2023	
		%	mii. lei
		66.57	1131753,6
Prioritatea I. Creșterea competitivității sectorului agroalimentar prin restructurare și modernizare		55.72	947219,8
SM 1.1	Stimularea investițiilor pentru producerea legumelor, a fructelor, a plantelor aromatice, condimentare și medicinale pe teren protejat (sere, solarii, tuneluri)	0.30	5174,87
SM 1.2	Stimularea investițiilor pentru înființarea, modernizarea și defrișarea plantațiilor multianuale, inclusiv a plantațiilor viticole și a plantațiilor pomicole	7.44	126473,25
SM 1.3	Stimularea investițiilor pentru procurarea tehnicii și utilajului agricol convențional	8.57	145765,74
SM 1.4	Stimularea investițiilor pentru utilizarea și renovarea tehnologică a fermelor zootehnice	7.21	122534,31
SM 1.5	Stimularea procurării animalelor de prăsilă și menținerii fondului genetic al acestora	0.92	15605,81
SM 1.6	Stimularea investițiilor pentru dezvoltarea infrastructurii postrecoltare și procesare	17.82	303011,08
SM 1.7	Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile de intervenție financiară nebankare pentru accesarea creditelor investiționale	8.54	145115,02
SM 1.7.1	Stimularea creditării producătorilor agricoli de către băncile comerciale și instituțiile de intervenție financiară nebankare la accesarea creditelor pentru mijloace circulante	4.38	74425,25
SM 1.7A	Stimularea mecanismului de asigurare a riscurilor în agricultură	0.51	8631,69
SM 1.8	Stimularea constituirii și funcționării grupurilor de producători agricol	0.00	0,00
SM 1.9	Stimularea activităților de promovare	0.03	482,81
Prioritatea II. Asigurarea gestionării durabile a resurselor naturale		5.92	100698
SM 2.1	Stimularea investițiilor pentru consolidarea terenurilor agricole	0.00	0.00
SM 2.2	Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului de irigare	2.86	48552,84
SM 2.3	Stimularea producătorilor agricoli pentru compensarea cheltuielilor la irigare	0.68	11560,14
SM 2.4	Stimularea investițiilor pentru procurarea echipamentului no-till și mini-till	1.99	33884,82
SM 2.5	Susținerea promovării și dezvoltării agriculturii ecologice	0.38	6443,44

SM 2.6	Stimularea investițiilor în implementarea practicilor de eficiență energetică	0.02	256,76
Prioritatea III. Îmbunătățirea nivelului de trai și a condițiilor de muncă în mediul rural		4.93	83835,8
M 4	Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii rurale (afereantă exploatațiilor agricole)	4.91	83391,12
M 5	Servicii de consultanță și formare	0.03	444,70
Subvenții post-investiționale		66.57	1131753,6
<i>Subvenții în avans pentru dezvoltarea proiectelor start-up</i>		0.86	14593,3
<i>Subvenții în avans pentru dezvoltarea rurală</i>		8.28	140790,5
<i>Plăți directe per cap de animal</i>		2.62	44600,0
<i>Plăți directe per kg de lapte</i>		5.09	86464,7
<i>Subvenții complementare</i>		3.11	52944,0
<i>Abordarea LEADER</i>		3.98	67662,1
<i>Acciza la motorină</i>		8.21	139500,3
<i>Restanță ca rezultat al suspendării procesului de examinare a ajutorului financiar – 2,0 mil. lei</i>		0.12	2000,0
<i>Contribuția statului la FNVV</i>		1.16	19696,2
TOTAL FNDAMR		100.00	1700000,0
Fondul de rezervă a Guvernului		100.00	200000,0

Rezultatele recepționării cererilor de acordare a subvențiilor complementare, în anul 2023

Măsurile de subvenționare	Cereri recepționate		Cereri achitate	
	nr.	suma subvenției solicitată, mii lei	nr.	suma subvenției autorizate, mii lei
<i>SC_5.1 Stimularea accesării creditelor investiționale sau pentru mijloace circulante</i>	2969	367832,4	0	0,00
<i>SC_5.2 Stimularea activităților de promovare</i>	9	936,9	0	0,00
<i>SC_5.3 Stimularea utilizării sistemelor de irigare</i>	30	11186,2	0	0,00
<i>SC_5.4 Dezvoltarea agriculturii ecologice</i>	53	13616,0	0	0,00
<i>SC_5.5 Implementarea bunelor practici agricole</i>	11	803,9	0	0,00
<i>SC_5.6 Defrișarea plantațiilor multianuale</i>	333	60676,5	0	0,00
<i>SC_5.7 Servicii de consiliere și formare în agricultură</i>	59	127,5	0	0,00
<i>SC_5.8 Stimularea asocierii în grupuri de producători</i>	8	3505,0	2	1575,7
<i>SC_5.9 Subvenționarea primelor de asigurare</i>	336	61695,0	163	51368,3
TOTAL	3808	520379,4	165	52944,0

**Notă: Urmare a epuizării fondului, 3627 de cereri neexecuate urmează a fi achitate în anul 2024, iar valoarea subvenției solicitate, estimativ va constitui 467,0 mil. lei.*

**16 dosare au fost respinse/retrase ca urmare a neîntririi criteriilor de eligibilitate.*

**Rezultatele recepționării cererilor de acordare a subvențiilor post-investiții,
 în anul 2023**

Măsurile de subvenționare	Cereri recepționate		Cereri aprobate	
	nr.	suma subvenției solicitată, mii lei	nr.	suma subvenției autorizate, mii lei
<i>SP_2.1 Investiții în producere pe teren protejat</i>	43	19142,4	0	0,00
<i>SP_2.2 Investiții în sisteme și echipamente pentru irigare</i>	157	64024,5	0	0,00
<i>SP_2.3 Investiții în bazine de acumulare a apei pentru irigare</i>	19	9222,2	0	0,00
<i>SP_2.4 Investiții în exploatații din sectorul vegetal</i>	220	87741,09	0	0,00
<i>SP_2.5 Investiții în exploatații din sectorul viticol</i>	103	44904,8	0	0,00
<i>SP_2.6 Investiții în exploatații zootehnice</i>	297	232085,6	0	0,00
<i>SP_2.7 Investiții în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare în sectorul vitivinicol</i>	43	66171,27	0	0,00
<i>SP_2.8 Investiții în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare în sectorul vegetal</i>	341	313120,5	0	0,00
<i>SP_2.9 Investiții în infrastructura de producere, prelucrare sau comercializare a produselor de origine animală</i>	30	67451,9	0	0,00
<i>SP_2.10 Investiții în tehnologii de lucrare a solului</i>	1137	232800,6	0	0,00
<i>SP_2.11 Dezvoltarea infrastructurii aferente exploatației</i>	237	169050,0	0	0,00
<i>SP_2.12 Stimularea dezvoltării turismului în mediul rural</i>	12	11361,4	0	0,00
TOTAL	2639	1317076,2	0	0,00

**Rezultatele recepționării cererilor de acordare a subvențiilor în avans,
 în anul 2023**

Măsuri de subvenționare	Cereri recepționate		Cereri aprobate	
	nr.	suma subvenției solicitată, mii lei	nr.	suma subvenției aprobate, mii lei
<i>SA_1.1 Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii economice rurale</i>	50	173887,0	0	0,00
<i>SA_1.2 Dezvoltarea infrastructurii exploatației agricole</i>	6	7927,5	0	0,00
<i>SA_1.3 Diversificarea activităților economice rurale</i>	11	13449,9	0	0,00
<i>SA_1.4 Stimularea producerii pe teren protejat</i>	2	1281,9	0	0,00
<i>SA_1.5 Înființarea plantațiilor de arbuști fructiferi, aromatice, medicinale și condimentare</i>	1	640,1	0	0,00
<i>SA_1.6 Modernizarea exploatațiilor zootehnice</i>	73	80101,6	0	0,00
<i>SA_1.7 Transfer de cunoștințe, inovare și formare</i>	5	7985,0	0	0,00
TOTAL	148	285273,2	0	0,00